

Veselý svätec

Trochu netradičný
pohľad na život
nového svätca
pápeža Jána XXIII.

str. 2

Zdôrazňovať význam ženy

S Máriou Raučinovou
o postavení žien
v Cirkvi
a spoločnosti

str. 12

Liturgický jazyk

Širšie používanie
latinčiny by mohlo
dať vyniknúť
posvätnosti oveľa viac

str. 16

Boh je mŕtvy! Tieto strašné slová nemeckého filozofa Nietzscheho pred rokmi vykrikol do preplnenej parížskej katedrály Notre Dame akýsi študent. Pohoršenie davu bolo obrovské. Privolaná polícia študenta zatkla a odviezla ho do blázince.

Bol však tento študent naozaj blázon? Veď predsa v poslednom čase sa z mnohých strán valí, že kresťanstvo je zastarané, že už nedokáže dať nič nové. Pre mnohých ľudí sa kresťanstvo javí mŕtve, lebo kde niet pohybu, niet ani života.

Tak predsa mal študent v Notre Dame pravdu?

Pre toho, kto nevie pozorne čítať evanjelium – mal.

Ale v Matúšovom evanjeliu sa dočítame o niečom celkom inom. Tam niet nič o stagnácii. Práve naopak – všetko sa hmýri pohybom, všetko tu beží.

Celý tento dynamizmus sa začína príchodom Márie Magdalény a inej Márie k hrobu. Tu ich čaká omračujúca správa: „Vstal z mŕtvych!“ A v tej chvíli sa všetko nezdramotiteľne rozhýbe. Sám Boží anjel zvyšuje tempo, keď preľaknutým ženám hovorí: „Rýchlo choďte povedať jeho učeníkom!“ Treba sa naozaj ponáhľať, lebo anjel povedal aj to, že Zmŕtvychvstalý „ide pred vami do Galiley“. A ženy „s veľkou radosťou bežali to oznámiť jeho učeníkom“.

Všimli ste si? Vstal z mŕtvych... S radosťou bežali... Dá sa tu hovoriť o stagnácii? Najväčšia udalosť v dejinách ľudstva a jej bleskové rozšírenie.

Nás to už nenadchýna? Už sa vytratila túžba stretnúť sa so Vzkrieseným, ktorý „ide pred nami“?

Potom však nie Boh, ale my sme mŕtvy! Veď on predsa „ide pred nami“. A pohyb – to je život.

Stará múdrosť hovorí, že život, to je zmena. Aj zmena nášho spôsobu života, nášho vzťahu k Bohu znamená život. Život večný.

Preto treba skončiť so životnou ťarbovosťou. Treba sa pohnúť. Veď Boh ide

Kto je mŕtvy?

Glenn Bautista: Zmŕtvychvstanie Krista

predsa pred nami! Prečo sa teda vlečieme? To asi naše srdce nestačí. Ešte na ňom leží ťažký hrobový kameň. Ale potom nesmieme vyčítať Nietzschemu jeho obžalobu kresťanov: Kresťania by sa mali javiť vykúpenejší, ak by som mal veriť v ich Vykupiteľa!

Tu sa prst dotkol rany. Lebo človek vykúpený Kristom a žijúci z neho, by

mal byť novým človekom. Človekom dynamizmu.

Tak teda vykročíme. Len tak dokážeme svetu, že Boh nie je mŕtvy.

A tomu študentovi z Notre Dame odkážme:

Ak je tvoj Boh mŕtvy, vezmi si môjho! Lebo môj živý. Veď ide pred nami...

PAVOL PRIKRYL

Myšlienka čísla:

Ježiš nevolá k novému náboženstvu, ale k životu.

Dietrich Bonhoeffer

Veselý svätec

Nedeľa 27. apríla 2014 sa zapíše do dejín Katolíckej cirkvi veľkými písmenami. Do zoznamu svätých pribudnú dvaja veľkí pápeži: bl. Ján XXIII. a bl. Ján Pavol II. Život a dielo poľského pápeža sú známe, v podstate sú v čerstvej pamäti. Priblížme si život bl. JÁNA XXIII. trochu netradičným spôsobom.

Angelo Giuseppe Roncalli, známejší ako pápež Ján XXIII., je v Taliansku neuveriteľne obľúbený. Pochádzal z chudobnej roľníckej rodiny a ešte aj ako Kristov vikár na zemi si zachoval veľký zmysel pre humor. Jeho osobnosť bola taká silná a žiarivá, že už za jeho života začali o ňom vznikať doslova legendy. Priblížme si tohto čerstvého svätca cez jeho veľkú charizmu – cez humor.

V roku 1936 ako apoštolský legát navštívil arcibiskup Roncalli známy kláštor na vrchu Athos. Blahobytné vyzerajúci vyslanec Vatikánu začul, ako sa dvaja pravoslávni mníši rozprávajú: „*Asi nebude možné, aby sa tento prelát s takým veľkým bruchom dostal do neba, keďže nebeská brána je úzka ako ucho ihly.*“ Mons. Roncalli pohotovo vstúpil do ich rozhovoru: „*Dobrý pán Boh, ktorý nechť narásť bruško, sa určite postará, aby prešlo uchom ihly.*“

Ako apoštolský nuncius vo Francúzsku sa Mons. Roncalli zúčastnil nejdného banketu. Raz sedel vedľa elegantnej dámy, ktorá mala až nepatrične veľký výstrih. Nuncius jej po večeri zrazu podal jablko. Keďže dáma nechápala, prečo ju obdaroval jablkom zo stola, Mons. Roncalli to vysvetlil svojky: „*Len si zoberte jablko. Veľmi vás o to prosím. Viete, aj Eva až keď zjedla jablko, spozorovala, že je nahá.*“

Misia Mons. Roncalliho v Paríži sa chýlila ku koncu, no budúci pápež ešte nevedel, že bude menovaný za patriarchu Benátok. Obával sa, že ho vymenujú na nejaký významný post vo vatikánskej kúrii. Niektorí diplomati obdivovali jeho skromnosť, na čo im nuncius s úsmevom povedal: „*Tu nejde o skromnosť, ale ste naozaj presvedčení, že je to tak príjemne byť často volaný k šéfovi?*“

Pri návšteve Riese, rodiska sv. Pia X., dav nadšene vítal kardinála Roncalliho. Z davu zrazu bolo počuť výkrik: „*To je pápež Pius X., on sa vrátil!*“ Kardinál sa usmial zvolal: „*Ja a Pi-*

us X.? Vari bol taký tlstý ako ja? Vôbec sa naňho nepodobám, napokon – on bol svätec!“ A Riesečania v tej chvíli azda po prvý raz väčšmi milovali niekoho iného ako svojho známeho a svätého rodáka...

Blížilo sa konkláve. K Chrámu sv. Petra kráčal aj benátsky patriarcha. Zbadali ho dve americké turistky. Jedna nahlas povedala svojej priateľke: „*Môj Bože, ten kardinál je ale tlstý!*“ Mons. Roncalli sa otočil k Američankám a povedal: „*Dámy, ale mali by ste vedieť, že voľba pápeža nie je súťaž krásy.*“

V utorok 28. októbra 1958 po jednástich kolách hlasovania kardináli zvolili nového pápeža, ktorý si vybral meno Ján XXIII. Pre budúceho pápeža krajčír pripravil niekoľko pápežských reverend, aby mu aspoň jedna „sadla“. Nového pápeža omylom však obliekali do menšej reverendy. Zatiaľ čo príslušní páni behali okolo úzkej kleriky a neprestávali sa ospravedlňovať, Ján XXIII. s úsmevom povedal do zmätku okolo: „*Všetci ma chceli, len krajčír nie...*“

Po intronizácii sa nový Svätý Otec spýtal zodpovedného prelata na platy tých, ktorý ho niesli na sedia gestatoria. Keďže to bola od pápeža nezvyčajná otázka, hodnostár sa spýtal, prečo to chce pápež vedieť. Ten s úsmevom odpovedal: „*S mojím predchodcom to mali ľahšie. Teraz im treba zvýšiť plat za pápežskú nadváhu.*“

Hneď po nástupe do pápežského úradu Ján XXIII. významne zvýšil platy vatikánskym zamestnancom. Jeden prelát upozornil pápeža, že také výrazné navýšenie platov bude znamenať prekročenie rozpočtu. „*Nie nebude,*“ odpovedal pápež a dodal: „*Nezvýšil som len nízke platy radových zamestnancov, ale zároveň som znížil príjmy vysokých úradníkov, takže predpokladám, že budeme mať v pokladni vari aj prebytok.*“

Kanadský diplomat sa počas audienzie spýtal Jána XXIII., koľko ľudí pracuje vo Vatikáne. „*Asi polovica,*“

Snímka: archív

pohotovo odpovedal pápež.

Raz sa Svätý Otec nečakane objavil v rímskej klinike *U Svätého Duchu*, ktorú spravovali rehoľníčky. Prekvapená sestrička predstavená sa predstavila: „*Som vrchná sestra Duchu Svätého.*“ Pápež s úsmevom reagoval: „*To máte teda šťastie! Ja som len zástupca Ježiša Krista.*“

Jeden novinár sa spýtal Jána XXIII., či má kladný vzťah k televízii. „*Ó, áno, mám! Najmä od tých čias, čo som jej vďačný za to, že sám seba môžem vidieť ako pápeža...*“

Bubeník Švajčiarskej gardy bol na gardistu nezvyčajne korpulentný. Pápež mu s úsmevom povedal: „*Nič si z toho nerobte, my tlstí za to nemôžeme.*“ Gardista sa nedal a žartovným tónom odpovedal: „*Svätý Otec, masť pridáva na kráse.*“ Pápež sa s bubeníkom veľmi rýchlo spriatelil.

Na stretnutí s matkami mnohopočetných rodín ich pápež povzbudil slovami: „*Majte odvahu! Boh žehná veľkým polievkovým hrncom!*“

Na noc po ohlásení koncilu spomínal pápež takto: „*Prečo nemôžem zaspať? Ale prečo sa vlastne trápim?! Kto riadi Cirkev – ja, pápež, či Duch Svätý? Jasne, že Duch Svätý! Tak potom idem pokojne spať...*“

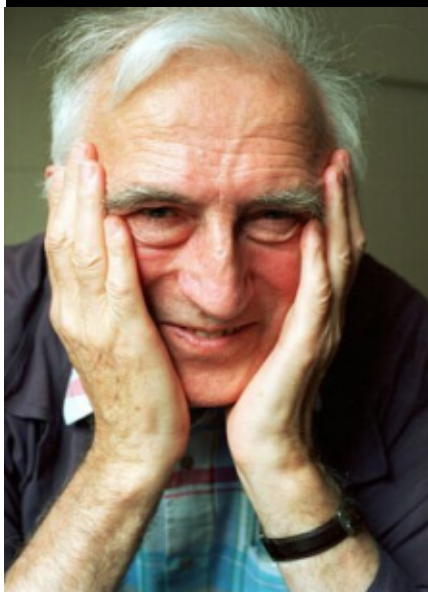
Keď sa pápeža pýtali, čo by chcel robiť po skončení koncilu, priam so slzami v očiach odpovedal: „*Ešte raz by som chcel so svojimi bratmi celý deň pracovať na poli.*“

Aj na smrteľnej posteli si Ján XXIII. zachovával humor. Chcel, aby ľudia okolo neho boli plní radosti. Z posledných síl sa pokúsil o úsmev a priam prosil: „*Nestarajte sa toľko o mňa. Som predsa pripravený na tú veľkú cestu. Kufre už mám zbalené a každú chvíľu sa môžem pokojne vydať na cestu.*“

-pl-

Jean Vanier: Postihnutí nás vychovávajú a pôsobia na nás tak, že sa stávame ľudskejší

Boží poslovia

Pred 50 rokmi vznikla komunita Archa, ktorú založil dnes už 85-ročný Kanadčan JEAN VANIER. Začiatkom apríla prišiel Jean Vanier do Ríma, aby vo Večnom meste oslávil jubileum Archy. Pri tejto príležitosti poskytol rozhovor Vatikánskemu rozhlasu.

Je čas spomínať. Poďme teda na začiatok, do čias vzniku Archy.

Kedysi v roku 1964 som navštívil kaplána nevelkého centra pre postihnutých. Vtedy som si uvedomil, že ľudia s duševným postihnutím patria k tým, s ktorými sa zaobchádza najhoršie a sú odmietaní asi najviac zo všetkých. Po tejto stránke sa nič nemenilo.

Videl som, aké neutešené je to stredisko, v ktorom žije osemdesiat mužov, zavretých len tak, bez akejkoľvek práce. V dvoch sálach stálo štyridsať lôžok, jedno vedľa druhého. Cieľom toho centra bolo pomôcť rodičom, ktorí už nevedeli, čo robiť ďalej so svojimi deťmi, ktoré sú ťažko postihnuté. Rodičia prichádzali za riaditeľkou toho centra a prosili ju, aby sa ujala ich detí. A pani riaditeľka mala viac srdca než rozumu. Nemyslela na dobro postihnutých, chcela uľahčiť život rodičom. Chápeť jej postoj, nechcem ju kritizovať aj keď si taký prístup kritiku zaslúži. Bolo to totiž strašné miesto. So zverencami sa nerobilo ako s ľuďmi, ktorí majú právo na vlastný hlas, vlastné plány, túžby...

Zdalo by sa, že v súčasnosti sa na jednej strane niečo zmenilo – máme predsa paraolympiády a je krásne, že ten, kto prišiel o obe nohy môže zís-

kavať športové trofeje a uznanie –, ale vedľa nich sú tu aj zástupy veľmi citlivých, ponížovaných a odmietaných ľudí. Niektorí sú dokonca zabíjaní skôr, ako prídu na svet...

Archa chce naopak dať odpoveď na evanjelióvu výzvu. Boh – ako hovorí sv. Pavol – si zvolil to, čo je slabé, hlúpe, pohrdané, aby zahanbil intelektuálov a mocných – a to aj v Cirkvi. Ľudia s postihnutím nás totiž prekvapujú. Ich jazyk nie je jazykom rozumu, konformizmu, práva, normálnosti. Ich jazyk je prostý a otvorený. Vrhnú sa človeku do náručia. Je to jazyk zába-
vy, radosti a sviatku. Svätý Pavol hovorí, že sú členmi mystického Tela. Títo najcitlivejší a najslabší sú v Cirkvi, v Kristovom Tele, nutní. Zdá sa mi, že si to Cirkev stále neuvedomuje. Súčasná Cirkev sa usiluje pomáhať ľuďom v lepšom poznávaní viery, sýtiť hlavu. Keď však žijete s postihnutým človekom, hlava nie je zase až tak príliš dôležitá. Je nutné veľa načúvať, dôležitá je prostota, túžba po stretnutí.

Archa vznikla preto, lebo som v onom centre našiel dvoch mužov s duševným postihnutím a pozval som ich, aby žili so mnou.

U vás doma?

U mňa v tom zmysle, že som spolu s priateľmi založil zvláštne združenie a kúpili sme dom. Najskôr sme boli traja. Potom sa objavili ľudia, ktorí mi chceli pomáhať. Ale od samého začiatku išlo o to, aby sme s nimi žili,

a nie „niečo pre nich robili“. V základe našej komunity bolo Ježišovo slovo, ktoré hovorí, že keď robíte hostinu, nepozývajte príbuzných, bohatých susedov či priateľov. Keď robíte slávnostnú hostinu, pozvite úbohých, chromých, chorých – a budete šťastní. Je to blahoslavenstvo tých, ktorí pozývajú k svojmu stolu odmietaných, zraniteľných, bezbranných a ponížených.

Keď myslím na ľudí, ktorých som za tie roky poznal v našich komunitách, najväčšmi ma udivuje skutočnosť, ako veľa ich bolo ponížovaných. Nedostalo sa im vypočutia ani rešpektu.

Zmenil sa len predsa za posledných päťdesiat rokov prístup spoločnosti k týmto ľuďom?

Ťažko povedať. V niektorých oblastiach určite k nejakému pokroku došlo. Ľudia, ktorí nemôžu chodiť, majú uľahčení prístup do kostolov...

Na druhej strane sú tu napríklad portaty, a to v ohromnom množstve. Jedna z mojich známych otehotnela a po-

J. Vanier pred Madonna House v roku 1971

čas vyšetrenia zistila, že jej dieťa bude mentálne a fyzicky postihnuté. Prvá reakcia lekára bolo odporúčanie potratu. Patrí to dnes „k dobrým zvykom“.

Ale vráťme sa k otázke, či je lepší prístup. Postihnutí, ktorí majú isté zručnosti a schopnosti, sú v lepšej situácii. Je však mnoho takých, ktorých zručnosti sú mizivé a nikdy nebudú samostatní. Na jednej strane je takmer všeobecné vedomie, že postihnutie nepotlačuje osobnosť, že človek je človekom. Aj napriek tomu v mnohých prípadoch prítomnosť človeka s postihnutím obťažuje, prekáža. To isté sa týka staroby. Žijeme vo veľmi zvláštnej epoche. Slabých ľudí začína byť viac než aktívnych ľudí, ktorí môžu prispievať na potreby slabých. Rastie napríklad počet ľudí s Alzheimerovou chorobou. V tejto situácii zisťujeme, že najdôležitejší je vzťah. Načúvať, chovať úprimnú úctu a milovať. Je to zrejmé napríklad v prípade ľudí s Alzheimerom. Mnohí majú dojem, že v týchto prípadoch človek akoby vymizol. Ale on tam je, skrytý. Naviazanie vzťahu vyžaduje čas. Chce to podať ruku, prejavíť mnoho citu.

Majme na pamäti, že žijeme v svete, v ktorom rastie počet slabých a krehkých. Myslím si, že Cirkev si ešte plne neuvedomila, že má v stretnutí so slabým človekom veľmi dôležitú rolu. Dnešným problémom Cirkvi je to, že sa ľudia s postihnutím prenechávajú špecialistom. Pre prácu s takýmto ľuďmi však stačí chovať sa ľudsky, vypočuť ich, byť spolu s nimi, venovať im mnoho času, aby sme sa s nimi mohli stretnúť. Chcel by som, aby si Cirkev uvedomila dôležitosť stretnutia.

Hovoríte, že Cirkev si nevie poradiť

S Matkou Teréziou

s postihnutými. V skutočnosti však veľmi často práve Cirkev robí mnoho v tejto oblasti.

Áno, to je pravda. Ale to sa týka predovšetkým rehoľných spoločenstiev, ako sú sestry Matky Terézie alebo milosrdní bratia. V skutočnosti sa táto starostlivosť stala doménou špecialistov. My však chceme, aby ľudia s postihnutím žili uprostred dedín a miest, aby sa s nimi ostatní mohli stretávať. Nejde len o to, dať im najesť, ale pomáhať im v ich rozvoji, rozvíjať ich schopnosti nadväzovať vzťahy a žiť vo vzťahoch s nimi.

Nechcem však zovšeobecňovať. Poznám mnoho skvelých kňazov, ktorí tu pracujú. Máme tisíc päťsto spoločenstiev *Viera a Svetlo* a viem, ako je úžasné, keď v komunite je kňaz. Sú však aj kňazi, ktorí odmietajú podať prijímanie postihnutému.

Problematické je všeobecné nastavenie, podľa ktorého je treba byť špecialista, aby som mohol s takýmto ľuďmi pracovať. V skutočnosti ide len o schopnosť nadväzovať vzťahy, byť spolu, baviť sa, hrať sa. Sú to ľudia s veľkou prostotou srdca.

Povedali ste, že slabosť a zraniteľnosť je bohatstvom...

Mnohí sa boja slabosti a zraniteľnosti. Vládné bezohľadný individualizmus. Je nutné ho premáhať, vždy znovu nad ním víťaziť. Ľudia s postihnutím nás učia niečo iné – vzťahom.

Hovorí sa o nich ako o hlupákoch a idiotoch. V skutočnosti sú Božími poslami. Vďaka nim sa stávame ľudskejší.

Čo môžu prinášať títo ľudia celej spoločnosti?

To vždy záleží na konkrétnom člo-

veku. V Arche hovorievame: Ak chceme zmeniť svet, musíme postupovať od srdca k srdcu. A je pravda, že keď sa stretávate a žijete s postihnutým človekom, objavujete znovu sám seba, vidíte, že nastávajú premeny, získavate nový obraz spoločnosti, ktorá nie je založená na individualizme a súperení, ale na vzťahoch, na spájaní ľudí.

Ježišovou veľkou túžbou bola jednota. Aby sme sa však milovali, musíme poznať, že láska nie je ľahká. Potrebná je komunita, ktorá podporie. Láska je dlhá cesta. Vyžaduje trpezlivosť. Duch Svätý však nepôsobí len u charizmatikov. Duch Svätý je nutný na to, aby sme milovali druhého, aby sme za tým všetkým, čo nám prekáža, vedeli vidieť druhého človeka.

Vedeli ste si pred päťdesiatimi rokmi predstaviť, že nájdete pre rodice sa dielo toľko spolupracovníkov?

Nie. Dejiny komunity Archa sú plné prekvapivých zvrátov. Naša komunita sa rozrástla, naozaj veľmi veľa ľudí nám poskytlo nezištnú pomoc, prežilo osobnú zmenu, odhalilo, že človek s postihnutím je Božím poslom. Ľudia to musia objaviť. A mnohí to už objavili.

Dnes je v našich komunitách na celom svete zhruba štyritisíc ľudí s postihnutím a rovnako toľko asistentov. Všetci žijú v duchu radosti. Neznamená to, že by neboli problémy a ťažkosti. Ale srdce Archy je miestom slávnosti. A som na to hrdý, pretože ľudia s postihnutím priťahujú iných a formujú ich. A tak sa deje to, že postihnutí nás vychovávajú a pôsobia na nás tak, že sa stávame ľudskejší.

ANTONINO GALOFARO/RV
(Snímky: www.jean-vanier.org)

Súčasný feministický hnutie očami známeho slovenského spisovateľa Gustáva Murína

Snímka: net

Rasizmus a nacizmus rozdeľovali ľudí podľa rasovej a etnickej príslušnosti. Komunizmus podľa sociálnych tried a majetku. Feminizmus rozdeľuje ľudstvo na princípe pohlavia.

Prvé dve ideológie dosiahli nebývalú schopnosť rozoštváť a priviesť k vzájomnému vraždeniu milióny ľudí. A predsa bolo ich pôsobenie obmedzené a netýkalo sa každého.

Feminizmus má ambície dirigovať život každého z nás.

REAKCIA NA VÝVOJ

Súčasný feminizmus vznikol v USA. Má to celkom logický, akceptovateľný dôvod. Ak sa ani lístok bez vetra nepohne, tak ani spoločenské hnutia a ideológie nemôžu vzniknúť od zeleného stola. Sú len reakciou na závažné spoločenské javy.

Priemyselná revolúcia pootvorila dvere ženám k zamestnaniu. Až I., no najmä II. svetová vojna však urobila zo ženskej práce nevyhnutnosť. A tak ako vznik proletariátu (reprezentovaného predovšetkým mužmi – robotníkmi) nutne viedol k novému sebauvedomovaniu obrovskej masy pracovníkov od bežiacich pásov, tak aj masové zamestnanie žien pripravilo pôdu pre ich nové sebauvedomenie.

To však mohlo byť artikulované až prvou vlnou vysokoškolsky vzdelaných žien a tá sa v druhej polovici 20. storočia kryje so vznikom feministických ideí v USA. Vysokoškolské vzdelanie žien v Európe (najmä strednej a východnej) prišlo už začiatkom 20. storočia a samozrejmosť s akou sa začlenilo do spoločenského systému nepo-

Lož a šou

Spisovateľ GUSTÁV MURÍN je známy svojimi liberálnymi postojmi. Sám seba síce nepovažuje za ortodoxného liberála, „skôr za vedou poučeného skeptika, ale optimistu“. Aké sú jeho názory na súčasný feminizmus?

skytla šancu k extrémom.

Americké ženy však dosiahli najvyššie vzdelanie až o desaťročia neskôr (v konzervatívnom Anglicku až v 60-tych rokoch) a keď konečne vystúpili na vytúženú scénu, čakalo ich tu nemilé prekvapenie. Uplatniť sa v machistickej spoločnosti, akou USA vtedy boli, a najmä presadiť sa voči jednotnej hradbe mužov (ktorí navzájom nevyberavo súťažili najskôr o akademické a potom iné posty), chcelo tvrdú (naozaj mužskú) náturu. To významná časť žien odmietla a chytila sa (zdanlivo lákavého) „tretieho“ riešenia. Medzi alternatívou nevzdelanej ženy a ženy prebývajúcej sa na mužmi obsadené najvyššie poschodia spoločnosti, sa rozhodli pre „ženskú cestu“.

ROZUMNÝ ZAČIATOK

Keď ženy v USA konečne mali dostať svoje práva i dôstojné postavenie v spoločnosti, prišla „playboyská“ ideológia o ich úlohe pekných bábik v rukách „hravých chlapcov“. Vzbúriť sa proti takejto tuposti je viac ako akceptovateľné. A Betty Friedan, zakladateľka prvej vlny feminizmu prichádzala aj s celkom vecnými a akceptovateľnými požiadavkami typu materskej dovolenky. V tomto smere síce „objavovala Ameriku“, keďže v Európe už mnohé jej požiadavky boli samozrejme, ale aspoň mala naozaj záujem pomôcť všetkým ženám.

Mimochodom, Friedanová si myslela, že materskú dovolenku budú môcť poskytnúť ženám len najbohatšie štáty sveta. Dnes vieme, že aj v „chudobných“ štátoch strednej Európy, označovaných spoza oceánu ako „sexistické“ je trojročná materská dovolenka samozrejmosťou. A nevybojovali ju feministky, ale stala sa prirodzenou výslednicou pokojnej spoločenskej diskusie. Naopak, pracujúca americká žena sa na tretí deň po pôrode musí zdvihnúť a vrátiť do práce, na žiadnu významnejšiu materskú dovolenku nárok nemá. Táto zarážajúca, ponižujú-

ca pozícia amerických žien feministky však vôbec nezaujímajú! Dávno opustili idealistické výzvy Friedanovej a plne sa sústredili na vlastné intelektuálne kariéry.

A ŠOU SA ZAČALA

Romantický začiatok feministického hnutia v USA sa však rýchlo skončil, keď niekoľko intelektuálok zistilo, že akcie Friedanovej majú na verejnosti čoraz väčší úspech. Zaujalo ich to. Nie téma a problémy, ale – publicita! A tak Friedanovú na prvú veľkú feministickú demonštráciu vo Washingtone skrátka nepozvali! Vraj by ich popri nej nebolo vidno.

To, že súčasný feminizmus vznikol v USA, je veľmi dôležitý faktor, ktorý formoval a formuje toto extrémistické hnutie. Americká kolíska feminizmu z neho urobila už navždy – šou.

Jediný artikulovaný nástroj feminizmu je príležitostná, nedeľná mediálna show. Feministky vrazia na pódium, trieskajú na veľkohubé bubny, ak treba, ukážu prsia (akokoľvek to odsudzujú, ale zneužívanie sexuálnych symbolov im nie je vôbec cudzie), trochu povrešia, vyvesia transparenty – a idú domov. Za samozrejmosť považujú, že niekto po nich ten neporiadok uprace a – a to je skutočne obdivuhodná arogancia – už od pondelka začne realizovať všetky tie bludy aj za ne samé.

VEDOMÁ LOŽ

Prvým dôležitým prvkom feminizmu je vedomá lož. Tou vedomou lžou je mýtus, že feminizmus bráni práva žien. Nie je to pravda.

Feminizmus saturuje potreby úzkej vrstvy intelektuálok (a v rámci módných vln aj zopár intelektuálov), ktorých obyčajní ľudia, a teda ani ženy, nikdy nezaujímali. Hfštke militantných feministiek sú ženy ako celok ukradnuté. Nikdy sa o ich skutočný, každodenný život a potreby nezaujímali. Naopak – pohŕdajú nimi. Tak ako komunistickí revolucionári z povolania mali plné ús-

ta proletariátu, ale nikdy ako proletári nežili, tak aj feministky si urobili živnosť s témy žien, ale nežijú ich problémami a túžbami. Nejde im o vecnú, každodennú debatu a riešenie praktických každodenných problémov praktickými, každodennými prostriedkami. Pre feministky sú ženy len nástrojom a prostriedkom pre ich vlastné, obmedzené, sebecké záujmy.

Feministky sa rozhodli, že sa budú hrať len na vlastnom piesočku, kde môžu len víťaziť a nemusia si niečo vymáhať od mužov, ani sa s nimi deliť. Ich spisy sú takou zbierkou schválností a úplných nelogizmov, že zdravo mysliaceho človeka nutne prepadá pocit úplnej márnosti, keď sa slová dajú znásilňovať tak ako to robia feministky. No skutočne šokujúce poznanie je, že feministické spisy sú drvivou väčšinou žien ignorované a nečítané!

Drvivá väčšina ľudstva teda nevie, čomu vlastne čelí a čo nám všetkým hrozí, a domnieva sa, že feministické útoky ostanú len slovnými estrádami bez praktického dopadu. Z feministických zletov sa totiž dostávajú na verejnosť len sprostredkované, heslovité agitky. Tie sú už médiami „predžuté“ tak, aby vyzneli prijateľne, a tak toto totalitné hnutie vyzerá pri povrchnom pohľade dokonca sympaticky rebelsky.

VOJNA POHLAVÍ

Ak sa chcete dopúšťať činov, ktoré sú evidentne nespravodlivé, prekračujú hranice morálky a sú v podstate zločinmi, a nemať z toho zlé svedomie, či výčitky, musíte vyhliadnutú obeť vylúčiť z okruhu bytostí, na ktoré sa spravodlivosť a morálka vzťahuje a voči ktorým sú zločiny trestné. Musíte namaľovať „obraz nepriateľa“. Obraz mužov ako nepriateľov (bez ohľadu na to, ktorý je aký, lebo podľa feministky Marilyn French „všetci muži sú znásilňovači a to je všetko, čo sú“) maľovali feministky usilovne pol storočia. Dost' času na to, aby akýkoľvek zlovoľný akt voči mužom bol vo feministických očiach vopred ospravedlnený. Zajatci sa neberú. Podľa Ti-Grace Atkinsonovej „akýkoľvek kontakt s mužmi, aj tými, ktorí prejavujú solidaritu so ženským hnutím, musí byť považovaný za kolaboráciu“.

Muži sú nepriatelia – tento výraz je feminizmom považovaný za samozrejmý, za fakt. A okradnúť nepriateľa predsa nie je žiadny hriech. Je to vojnová korisť. Teraz už je ľahko pochopiteľné, prečo hlavná feministická centrála National Organization of Women

vyhlásila „vojnu pohlaví“. Útlocitnejšie predstaviteľky feminizmu hovoria radšej o „občianskej vojne myšlienok“. Výsledok je však rovnaký.

OBRAZ NEPRIATEĽA

Aby sme si vedeli urobiť predstavu na aký veľký terč feministky miera, odcitujme niektoré zvlášť vydarené ťahy na obraze nepriateľa.

Andrea Dworkinová: „Násilie je synonymom súlože, pohlavný styk je invazívny a násilný, ako taký je príčinou degradácie, útlaku a násilia, ktoré tvoria bázu ženskej skúsenosti.“

To je obžaloba ako šitá pre rozsudok, ktorým Marilyn French a s ňou mnohé iné feministky odsúdili mužov ako znásilňovačov. Celkom im pritom ušlo, že sexuálny akt si nevymysleli muži na degradáciu žien, ale že ide o štandardný prírodný rozmnožovací akt. Navyše, podľa Atkinsonovej sú muži „vážnitelia“ a „manželstvo je otrokárstvo“. A neexistujú výnimky: „Vstúpiť do vzťahu s mužom, ktorý sa úplne verejne vzdal svojej mužskej roly, môže byť stále riskantné. Ale vzťah s mužom, ktorý prejavil čokoľvek menej, je samovražda.“

Skrátka, feministky zásadne negujú možnosť lásky medzi mužom a ženou, ale (na ich žiaľ) nemôžu tento masový jav poprieť. Tak sa ho ako „metafyzický kanibalizmus“ snaží Atkinsonová aspoň sfeminizovať, keď lásku definuje ako „špeciálny psychopatologický stav fantázie“.

Fakty nie sú pre feministky podstatné, riadia sa vrcholným oportunizmom. Ak predchodkyne dnešných feministiek vyzdvihovali Descartove „Cogito ergo sum“ ako príklad rovnosti medzi mužmi a ženami, ich následníčky už hodili aj Descarta do jedného vreca s ostatnými mužmi. Zničiť všetkých,

veď on si ich v pekle Lucifer už ako si preberie!

Feministický humbug už priniesol svoje plody aj v bežnej spoločenskej praxi. Spoločnosť začína byť k mužom otvorene diskriminačná.

AKÁ JE SKUTOČNOSŤ

Toto sú údaje z USA, kolíska feminizmu:

Ženy vlastnia viac ako 65% osobného vlastníctva. Z 25-tich najhorších prác je 24 na 95-100% obsadených mužmi. Dvojnásobok mužov je ročne diagnostikovaných na rakovinu prostaty ako žien na rakovinu prs a predsa výskum rakoviny prostaty dostáva len 21% rozpočtu výskumu rakoviny prs. Dva z troch dolárov na zdravotníctvo idú na liečenie chorôb žien. Pri tom ženy sa v celosvetovom meradle, dožívajú v priemere 5-10 rokov viac ako muži, teda skutočne ohrozenými sú práve tí, ktorí dostávajú paradoxne aj menej prostriedkov na záchranu života. Muži po 40-ke majú 3,6 násobne vyššiu úmrtnosť ako ženy.

Napriek tomu by si tieto údaje netrúfol zverejniť žiadny muž. Odhodlala sa k tomu však, našťastie, žena, Clarissa Blair z Oklahomskej univerzity.

Stres v práci, zodpovednosť za rodinu a rýchle spoločenské zmeny si žiadajú svoju daň – a tú platia predovšetkým muži! Pritom (ako v júni 2002 konštatovali účastníci vedeckej konferencie o humánnej epidemiológii v Krakove) smrteľným úrazom v povolani podliehajú na 96% muži a rakovina ako následok povolania postihuje 93,6% mužov.

Tieto údaje a fakty však feministky nechcú zobrať na vedomie. O serióznu spoločenskú diskusiu im predsa nikdy nešlo.

PROTI RODINE

Prvým feministkám sa ani len neprišlo, že by malo byť ich hnutie proti rodine. Feminizmus však po prvých úspechoch ovládli radikálne skupiny a to, žiaľ, až po negovanie rodiny.

Akú alternatívu ponúka feminizmus proti „väzeniu manželstva“, kde sú muži žalárnikmi?

Pre tie ženy, čo cítia svoju materskú úlohu, ostáva byť len tzv. slobodnými matkami. Ich počet každoročne stúpa. V Čechách ešte v roku 1991 boli ženy vo veku 20-24 rokov na 65% vydaté. O jedenásť rokov na to už je naopak 80% slobodných. Podľa sčítania ľudu v USA stúpol počet slobodných matiek napríklad v oklahomskej Tulse z 30% v roku 1990 na 39% v roku

1998, v Oklahoma City to bol za rovnaké obdobie nárast z 34% na 42%.

A aké to má následky?

Až 85% uväznených pochádza z rodiny, kde je jediným rodičom matka, 78% tých, čo nezvládnu vysokoškolské štúdium, má ako jediného rodiča matku, 85% tehotných neplnoletých dievčat pochádza z rodiny, kde je jediným rodičom matka...

Nech sa na feministické spisy a vyhlásenia pozrieme z ktorejkoľvek strany, nájdeme jednu dlhú červenú niť, ktorá vedie – do lesbickej náruče.

Postup je jednoduchý. Najskôr treba zahádzať blatom čokoľvek, čo by mohli mať ženy s mužmi. A predovšetkým – len nepripustiť ich vzájomný sex! Slogany typu *Nespite s tým, kto vás uráža* a *Každá súlož s mužom je znásilnenie* sa obmieňajú v miliarde variant s jediným cieľom: zhnúť čo i len predstavu heterosexuálneho sexu. Ale keďže hormóny sa búria, ostáva jediná „záchrana“ – skok do lesbickej postele. A táto utópia je pre niektoré aktivistky nesmierne prítlačivá! Má však malý, ale podstatný háčik. Lesbizmus síce môže praktikovať aj principiálne heterosexuálna bytosť, ale potreby heterosexuálneho sexu sa tým nezbaví. Lesbizmus sa nedá naočkovávať, tak ako sa nedá liečiť. Je to prírodná deviácia ako tisíce iných, ktoré sú v prírode prirodzene prítomné.

SLEPÁ ULIČKA

Zánik klasickej rodiny a preferovanie lesbizmu je vzhľadom k prírodným zákonom reprodukčne slepou uličkou. Žiaľ nové reprodukčné techniky dávajú hlavnej téme poľského sci-fi filmu *Sexmisia* nádej stať sa skutočnosťou. Nielenže vidíme silné tlaky na adoptovanie detí do lesbických rodín, ale už aj snahu o ich získanie technikou fertilizácie *in vitro*.

Vari ani nemusíme zdôrazňovať, že tu nejde o deti, ale o sebecké záujmy lesbických „manžiel“. Hoci tenistke Martine Navrátilovej slávny taliansky sexuológ Severino Antinori odmietol takýto zákrok vykonať, menej známe nadšenkyne lesbizmu si už dávno hravo pomohli. Išlo to tak ďaleko, že už si jeden takýto pár (verejne a bezostyšne sa k tomuto činu hlásiaci v reportáži *Washington Post*) nechal pripraviť na oplodnenie deti, o ktorých rozhodli, že sa musia narodiť hluché. Samotné „ploditeľky“ Sharon Dauchessauová a Candace McCulloughová sú totiž hluché a chceli si takto „zľahčiť“ život. Morbidnosť takýchto experimentov zrejme nemá pri tomto type

Snímka: Getty

pseudožien hraníc.

Ak ešte Friedanová tvrdila, že „žena je človek, ktorý rodí deti“, tak najnovšie utopické vízie feministiek už vidia túto ženskú výsadu celkom bez mužov. Ich cieľom je vo sfére ľudskej

hrozila, že zánik sveta nastane, až začnú ženy nosiť nohavice, potom sme už len krôčik od zániku (toho „starého“, prírodu rešpektujúceho, humánneho) sveta.

GUSTÁV MURÍN

Od desiatich ku každej

Naša spoločnosť je pod tlakom opakovaných, dobre financovaných zavádzajúcich kampaní. Predkladá sa nám cieľene predstava, že obeťami domáceho násillia sú výlučne ženy.

V roku 1999 feministky začali s kampaňou, že každú desiatu slovenskú ženu týra jej manžel. V roku 2003 spustili povestnú „tarabovskú“ kampaň, kde už u nás mala byť týraná každá piata žena, hoci citovali obecné celokontinentálne, nekonkrétne, a teda zjavne nespoľahlivé štatistiky.

To im však nestačilo, a tak koordinátorka uvedenej kampane Oľga Pietruchová v *Nota bene* č.18/2003 napísala, že cieľom druhej časti kampane je „pritvrdiť v posolstve kampane“. A výsledok sa dostavil. Už o rok nám tie isté organizátorky nadšene oznámili, že napriek novým zákonom i aktuálnym opatreniam mala byť týraná už každá štvrtá žena!

Iste netušili, že dotazníkovým kúzlením sa dá ísť ešte ďalej. V Rimavskej Sobotě to dokázali (viď *Pravda*, 22.10.2003). Dotazníkový prieskum sa im podarilo dezinterpretovať tak, že im vyšla dokonca už každá druhá žena v tomto regióne ako obeť domáceho násillia!

Kampaň *Každá piata žena týraná* obsahovala lož v každom slove. Predovšetkým, tvrdenie o slovenských ženách, že každá piata je týraná, je logický nezmysel, ktorý si môže overiť každý občan. Takýto rozsah násillia totiž nemôže uniknúť pozornosti nikoho z nás, veď by sa týkal takmer polmilióna žien!

V skutočnosti „strelili“ autorky tejto kampane toto číslo bez hanby od boku, lebo na Slovensku štúdiá, ktorá by viedla k takýmto vážnym obvineniam, ani neexistuje!

Skutočne seriózne štúdiá spracúvajúce údaje získané z bostonských nemocníc hovoria, že v skutočnosti každá štvrtá žena, ktorá vyhľadá ošetrovanie (teda napríklad v miliónovom meste za deň príde do ordinácie dvadsať žien a z nich päť je tou „každou štvrtou“) sa stala obeťou domáceho násillia, ale len 37% z nich (teda 1,85 ženy z toho milióna obyvateľov) bolo zranených svojimi partnermi.

Číslo použité v kampani o „každej piatej žene“ si feministky nehanobne vycucali z prsta a pridali k nemu emotívne veľmi vážne slovo „týranie“.

Feministky sa dlhodobo snažia zlikvidovať tradičnú rodinu kampaňami, ktoré majú za úlohu dokázať, že súžitie mužov a žien je nemožné, pretože ženám v manželstve ide o zdravie i život. Preto tie jednoduché skratky od každej desiatej ku každej piatej či štvrtej s cieľom každej ženy týranej v manželstve.

-gm-

Dôstojnosť ženy, jej postavenie a povolanie boli stále predmetom kresťanského uvažovania

Nepriateľka žien?

Cirkev a ženy. Vďačná téma na útoky proti Cirkvi, najmä v posledných rokoch. Mnohí kresťanofóbni aktivisti dokonca obviňujú Cirkev z mizogýnstva, tvrdiac, že silné, sebavedomé a nezávislé ženy Cirkvi prekážali. Je to naozaj pravda?

Snímkou: net

Keby Cirkev bola mizogýnna (aktivistka Oľga Pietruchová), keby ženám vymedzila maximálne podradné postavenie v spoločnosti, keby sa ženy od počiatku považovali za podradné, plne podriadené svojmu mužovi, boli prakticky bezprávne (historik Jan Hrdina), potom prečo Cirkev už v staroveku vyhlásila za sväté množstvo žien, najmä mučeníc z čias prenasledovania, ku ktorým sa mali kresťania obracať v modlitbách o príhovor, keď ženy Cirkev údajne zaznáva...?

Vážnejšie námietky, ktoré stoja za serióznu úvahu sa skôr týkajú nerovnosti medzi mužom a ženou, ktorú vraj Cirkev podporovala.

HNEĎ OD ZAČIATKU

Je isté, že postavenie ženy v kresťanskom staroveku a stredoveku bolo iné ako dnes. Určite sa však nedá povedať, či bolo lepšie alebo horšie. Bolo skrátka iné.

V antike bola žena na mužovi ekonomicky závislá, a preto mu bola úplne podriadená. Hoci v Grécku i v Ríme bola uzákonená monogamia, skutočnosť bola iná.

Promiskuita bola úplne bežná, pomer s otrokyňou sa ani nepovažoval za manželskú neveru. *Pater familias*, otec rodiny, mal absolútne právo nad životom a smrťou novorodencov. Keďže antickí patricijovia mali záujem najmä o mužských potomkov, dievčatká, keď ich bolo viac ako jedno, prevažne zabíjali. Muž mohol kedykoľvek vyhnať manželku z domu, a to bez prostriedkov, dokonca nebolo protizákonné ani predáť ju do otroctva, ak sa mu zapáčila iná žena, ktorú si chcel zobrať. *Lex Voconia*, zákon z roku 169 pred Kr., zakazoval žene dediť väčší majetok, pretože sa predpokladalo, že by ho minula na zbytočný luxus.

Po Milánskom edikte, ktorým cisár

Konštantín udelil kresťanom slobodu, sa začali formulovať zákony v duchu kresťanskej morálky. Rozvod sa nepovoľoval, mužom sa zakázalo vyhodiť zákonnú manželku na ulicu, o predaji do otroctva ani nehovoriac. Zabíjanie novorodencov otcom rodiny sa považovalo za brutálnu vraždu. Od konca 4. storočia po Kr. zákon umožnil ženám dediť rovnoprávne s mužmi a zároveň poskytoval právnu ochranu vdovám.

To je obrovská zásluha kresťanstva. Žena už nebola bezprávná a muž musel rešpektovať jej právo na domov, rodinný majetok a deti. Kresťanstvo teda prinieslo vo veci zrovnoprávnenia žien jednoznačne obrovský krok dopredu.

CIRKEVNÍ OTCOVIA

V rámci objektívnosti treba povedať, že niektorí cirkevní Otcovia zaujali obranný postoj voči žene. Tento postoj však pramenil z ochrany celibátu. Napríklad sv. Ambróz a sv. Hieronym písali, že žena je náchylnejšia na hriech ako muž, a preto pre neho predstavuje pokušenie.

Treba však povedať aj to, že tieto názory sa nikdy nestali súčasťou cirkevnej náuky. Sú to však len súkromné názory mužov, ktorí zasvätili život Bohu v celibáte, ktorý považovali za najvyššiu hodnotu.

Iní cirkevní Otcovia sa však pozerali na ženu s veľkým rešpektom. Sv. Augustín, sv. Gregor Nazíánsky, sv. Gregor Nysský či pápež sv. Gregor Veľký v svojich dielach venujú značný priestor dôstojnosti žien a to ako pánien, manželiek a matiek. Najväčší východný cirkevný Otec sv. Ján Zlatoústý v *Homílii k listom sv. Pavla* napísal: „Žena je rovnako slobodná a hodná takej istej úcty ako muž. Muži majú byť rytieri, ktorí sú ochotní preliať krv pre Krista a pre svoje ženy a deti.“

DOSTUPNÉ VZDELANIE

V Cirkvi bol od prvopočiatku silný mariánsky kult. Panna Mária, hoci nemala nijaké svätenie, stojí v nebeskej hierarchii nad všetkými anjelmi a svätými. Mariánsky kult sa tak stal hybnou silou, ktorá urobila v stredoveku zo ženy predmet úcty. Rytieri sa jej mali klaňať, uchádzať sa o jej priazeň a chrániť ju.

Je však na mieste otázka, či mala žena rovnaké možnosti uplatniť sa v spoločnosti ako muž. Historik Radomír Malý odpovedá: „Treba to vidieť v historickom kontexte. V tom zmysle, ako chápeme rovnoprávnosť dnes, žena skutočne rovnoprávná nebola. Jej existencia závisela na mužovi a jeho príjmoch. Jej hlavným poslaním bolo vychovávať deti a byť strážkyňou domáceho kozuba.“

Aj napriek tomu sa ženy mohli vzdelávať. Okrem mnohých vzdelaných rehoľných predstavených, samotné kláštory poskytovali pre dievčatá vzdelanie. Kláštorné školy nahrádzali ženám univerzitné vzdelanie, ktoré bolo v tom čase vyhradené len mužom. „Dôvod bol prostý,“ vysvetľuje R. Malý. „Nikto nepochyboval o ženských intelektuálnych schopnostiach, napríklad abatiša sv. Hildegarda z Bingenu bola vysoko vzdelaná, a nielen ona, no absolvovanie artistickej a právnickej fakulty sa viazalo na klerické svätenia, minimálne tie nižšie – a tie ženy nemohli prijať. Prirodzene, že o teologickej fakulte to platilo tiež. Jediná fakulta, kde ženy mohli študovať, bola medicína, pretože tam sa svätenia nevyžadovali.“

Preto niet divu, že sa na lekárskej fakulte v talianskom Salerne už v 11. storočí objaví Trotula di Ruggiero, prvá univerzitná profesorka v dejinách.

Ženy s „modrou krvou“ veľmi často ovplyvňovali rozhodovanie manželov, nehovoriac o tom, že ako vdovy

sa nielen starali o rodinný majetok, ale aj vládli. Neraz sa popri „strážení rodinného kozuba“ venovali vlastným aktivitám ako charita, vzdelávanie či duchovnej formácii. Hoci bola žena majetkovo závislá na manželovi, mala široký priestor na vlastnú činnosť. Francúzska historička Regine Pernoudová tvrdí, že žena v stredoveku nebola podceňovaná, ale naopak, stala sa predmetom všeobecnej úcty. Nezatajuje však, že sa vyskytovali diela niektorých v celibáte žijúcich kňazov a mníchov, ktorí o žene hovorili s dešpekтом.

Vo všeobecnosti však platilo, že žena sa môže vzdelávať a venovať sa vede len ako rehoľnica, a nie ako manželka a matka rodiny, ktorá mala podľa vtedajšej mentality iné poslanie. V porovnaní s antikou, keď vzdelávanie žien bolo neprípustné, však aj toto bol obrovský pokrok.

AKTÍVNI PÁPEŽI

Autormi a obhajcami feministických myšlienok sa v ďalších obdobiach stali nielen ženy, ale aj muži. Za priekopnícke feministické diela sa považuje v roku 1662 uverejnený traktát Marie des Jars de Gournay *Rovnosť mužov a žien* a dielo *Rovnosť pohlaví*, ktoré v roku 1673 vydal katolícky kňaz Poullian de la Barre. No až v osvietenstve sa táto téma stala politicky korektnou témou. Prvé pokusy o praktickú realizáciu občianskych práv žien súvisia s Veľkou francúzskou revolúciou. K praktickej realizácii práv žien, ktoré presadzovalo hnutie sufražetiek a proletárok došlo až na prelome 19. a 20. storočia.

V druhej polovici 20. storočia najmä v USA nabralo feministické hnutie nový dych. Žiaľ, aj s rastúcou dávkou militantnosti. Z mužov sa začali robiť nepriatelia, neskôr sa vyhlásila „vojna pohlaví“.

Na tieto tendencie zareagovala Cirkev. Postavila sa na stranu žien a začala ich brániť.

Už II. vatikánsky koncil si uvedomoval dôležitosť postavenia žien v Cirkvi. Pavol VI. v jednom zo svojich prejavov okrem iného povedal: „V kresťanskom náboženstve, viac než v ktoromkoľvek inom, žena má už odprvoti zvláštne dôstojné postavenie. Žena bola povolaná, aby bola článkom živého a činnej štruktúry kresťanstva, a to v takej miere, že dosiaľ neboli asi všetky jej schopnosti ešte vyjadrené.“

Bl. Ján Pavol II. venoval ženám a ich postaveniu v Cirkvi a spoločnosti niekoľko listov, najdôležitejší bol apoš-

Jan Baegert: Sväté príbuzenstvo

tolský list o dôstojnosti a povolani žien *Mulieris Dignitatem*. Za jeho pontifikátu Kongregácia pre náuku viery vydala *List biskupom Katolíckej cirkvi o spolupráci muža a ženy v Cirkvi a vo svete*. List zhrňuje biblickú antropológiu v otázkach dôstojnosti ľudskej osoby a upozorňuje na zvláštny význam odlišnosti muža a ženy.

Kardinál Ratzinger ešte ako prefekt Kongregácie pre náuku viery v liste biskupom písal o spolupráci muža a ženy v Cirkvi a vo svete. Požiadal o osobitnú ochranu žien na pracovisku a ich uznanie v rodinách. V prípade ich nedocenenia „*nejde len o právny, ekonomický a organizačný problém, ale najmä o problém mentality, kultúry a rešpektu.*“ Ako Benedikt XVI. venoval v roku 2010 trinásť katechéz ženským

postavám stredoveku a ich myšlienkam a odkazu súčasnosti. V mnohých príhovoroch a prednáškach sa venoval postaveniu žien v Cirkvi a vo svete, ako aj nebezpečenstvu ideológie rodovej rovnosti.

Pápež František za prvý rok pontifikátu tiež viac ráz vystúpil na ochranu žien.

Je správne, že ženy dosiahli zrovnoprávnenie. Je len otázne, či sa táto spravodlivá myšlienka uchopila za dobrý koniec. Z narastajúceho počtu rozvodov, slobodných matiek, detí tráviacich celé dni osamote pred televízorom či počítačom, no najmä z čoraz silnejšieho vyhasínania „rodinných kozubov“ nikto nemôže viniť Cirkev. Teda – aspoň by nemal...

Spracoval PAVOL PRIKRYL

Pápež František o poslaní žien

Svätý Otec František začiatkom apríla v svojich katechézach nadviazal na cyklus katechéz, ktorý začal jeho predchodca Benedikt XVI.

Vo vyznaniach viery Nového zákona sa ako svedkovia Vzkriesenia sa spomínajú iba muži, apoštoli, ale nie ženy. To preto, že podľa židovského práva oných čias ženy a deti nemohli podávať dôveryhodné svedectvo. V evanjeliách však majú ženy primárne a zásadné úlohy. Môžeme v tom postrehnúť určitý prvok historicity Vzkriesenia. Pokiaľ by totiž bolo vymysleným faktom, nebolo by v kontexte vtedajšej doby viazané na svedectvo žien. Evanjelisti však jednoducho hovorili to, čo sa udialo: ženy sú prví svedkovia.

Znamená to, že Boh si nevyberá podľa ľudských kritérií. Prvými svedkami Ježišovho narodenia sú pastieri, prostí a obyčajní ľudia.

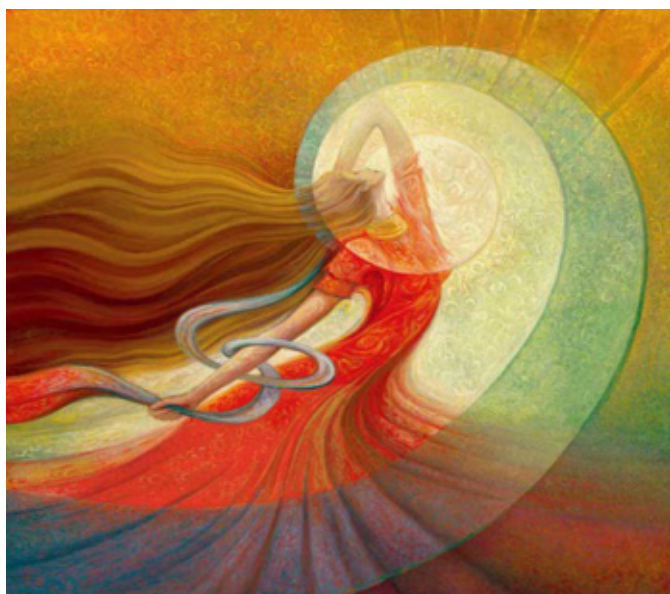
Prvými svedkami Vzkriesenia sú ženy. A to je krásne! Je to tak trochu poslanie žien a mamičiek, aby dosvedčovali deťom, vnukom, že Ježiš je živý, žijúci, vzkriesený.

Mamičky a ženy, do toho, vydávajte toto svedectvo! Bohu záleží na srdci, nakoľko sme otvorení Bohu a nakoľko sme ako deti, ktoré dôverujú.

Privádza nás to tiež k zamysleniu nad zvláštnou rolou, akú mali a majú ženy v Cirkvi a na ceste viery pri otváraní brán Pánovi, v jeho nasledovaní a v komunikácii jeho Tváre, pretože pohľad viery vždy potrebuje jednoduchý a hlboký pohľad lásky.

Apoštoli a učenici veria namáhavejšie, ťažšie. Ženy nie. Peter beží k hrobu, ale v prázdnom hrobe sa zastavuje; Tomáš sa musí dotknúť svojimi rukami rán na Ježišovom tele. Aj na našej ceste viery je dôležité vedieť a cítiť, že nás Boh miluje a nebať sa ho milovať: viera sa vyznáva ústami a srdcom, slovom a láskou.

Feministické hnutie má svoju hodnotu, ale je potrebných niekoľko vyvažujúcich prvkov

Freydoon Rassoulidoon: Zrodenie slobody

Ženská spiritualita

Dnešný feminizmus, s ktorým sa stretáme nielen v Cirkvi, ale aj v iných oblastiach života, je globálnym fenoménom. Je výsledkom zápasu žien o to, aby bola uznaná ich jedinečnosť a ich pevné miesto v politike, intelektuálnej sfére ako aj v náboženstve.

Feminizmus nie je výsledok nejakej náboženskej tradície alebo náboženského či politického hnutia. Je skôr dôsledkom feministickej kritiky existujúcich politických, intelektuálnych a náboženských štruktúr, ktoré ženy buď podceňovali, alebo si ich podriaďovali, či ich úplne vylučovali.

SEBAUVEDOMOVANIE SA

Ak chceme pochopiť dejiny a charakteristiku feminizmu, je nevyhnutné, aby sme pochopili podstatu tejto ich kritiky.

Feministická kritika je výsledkom dlhodobého procesu, v ktorom si ženy začali uvedomovať seba samé. Niektoré ženy k tomuto uvedomovaniu si seba prišli po tom, čo začali uvažovať o zneužívaní, ktoré zažívali zo strany mužov. Iné prišli k tomuto uvedomovaniu na základe uvažovania o sebe samých a o svojej jedinečnosti a poslaní, ktoré ako ženy mali.

V procese tohto uvažovania prišli ženy na to, že pri snahe o ponúknutie svojich darov politike, spoločnosti, intelektuálnej či náboženskej sfére, znova a znova narážajú na to, čo pokladajú za jeden z cieľov súčasnosti: na patriarchalizmus v štruktúrach, na jazyk, ktorý je mužským jazykom a na v podstate do istej miery inštitucionalizované násilie, ktoré sa voči nim pácha. V procese rozpoznávania týchto realít ženy začínajú prežívať v svojom vnútri smútok, ale aj hnev, ktoré ich vedú k túžbe po zmene.

ZMENA DVOMA SPÔSOBMÍ

V politických, spoločenských a intelektuálnych štruktúrach sa feminis-

tky snažia o zmenu tým, že sa ich snažia zmeniť.

V náboženských štruktúrach to robia dvoma spôsobmi. Buď tým, že sa tiež usilujú o zmenu, a to tak, že nástoja na zrovnoprávnení žien a mužov v týchto štruktúrach, alebo tak, že z týchto štruktúr odchádzajú a zakladajú si také štruktúry, ktoré by im umožnili nábožensky sa vyjadriť a realizovať vlastným spôsobom.

Z textov odstraňujú slová, ktoré by poukazovali na mužskú identitu Boha, napríklad Otec, Kráľ, Pán a pod. Tieto sa zamieňajú slovami Boh, Zvrchovaný, Najvyšší, ktoré v angličtine majú rovnakú podobu pre mužský aj ženský tvar.

Táto druhá skupina sa ešte ďalej delí tak, že rozpoznáva, že nejedná sa len o jednu ženskú náboženskú skúsenosť. Náboženská skúsenosť bielych žien je napríklad odlišná od skúsenosti afrických, indiánskych alebo ázijských žien.

Táto druhá vetva vlastne odmieta kresťanstvo vo svojom jadre a prikláňa sa k uctievaniu bohýň podľa toho, o akú skupinu žien ide; pre európske feministky je to Wicca, pre indiánske ženy sú to bohyne, ktoré si Indiánky uctievali pred príchodom kresťanstva, pre africké feministky je to záujem

o africké bohyne alebo o praktiky vúdú.

INKLUZÍVNY JAZYK

Tie, ktoré zostávajú v náboženských štruktúrach, silne trvajú na tom, aby sa z nich odstránil patriarchálny prvok. Táto ich snaha je viditeľná nielen v snahe o používanie typicky ženských symbolov, modlitieb, piesní a obrazov v liturgii, ale aj v zmenených postojoch voči posvätným textom napríklad k Biblii. K týmto textom pristupujú tak, že z nich odstraňujú všetko, čo má nádych patriarchálnosti, útlaku alebo diskriminácie, prípadne tieto veci interpretujú zo ženskej perspektívy.

Srdcom feminizmu v rámci kresťanstva, hlavne v liturgických prejavoch je tzv. „inkluzívny jazyk“, t.j. jazyk, ktorý zahŕňa každého (ktorý nikoho nevylučuje). Tento jazyk je používaný hlavne v angličtine (nie som si istý, či by inkluzívny jazyk mohol jestvovať ešte v nejakej inej reči). V inkluzívnom jazyku sa napríklad v angličtine nepoužíva zámeno *he* pre Boha, lebo toto zámeno je mužské. Alebo sa z textov

Snímka: net

odstraňujú slová, ktoré by poukazovali na mužskú identitu Boha, napríklad Otec, Kráľ, Pán a pod. Tieto sa zamieňajú slovami Boh, Zvrchovaný, Najvyšší, ktoré v angličtine majú rovnakú podobu pre mužský aj ženský tvar.

FEMINIZÁCIA BIBLIE

Hoci feministické hnutie má svoju hodnotu a jeho oprávnenosť je Cirkvou uznaná, predsa je tu nevyhnutných niekoľko vyvažujúcich prvkov.

Na jednej strane sa uznáva, že ženská skúsenosť bola v teológii zanedbávaná a že je teda nevyhnutné ju začať brať do úvahy. Každé nerozpoznanie hraníc a správnej miery však vedie v konečnom dôsledku k bizarným konzekvenciám. Odôvodnené ženské hnutie sa tak môže stať militantným feminizmom, ktorý vystupuje bezhlavo proti všetkému, čo nie je v zhode s predstavami ich „ideológie“. Môže tak začať vylievať z vaničky dieťa spolu so špinavou vodou.

Ilustráciu je nekritické a bezhlavé používanie už spomenutého inkluzívneho jazyka. Pamätám si na námietky, ktoré sme ako cudzinci v USA mali proti bezbrehému a nekritickému používaniu inkluzívneho jazyka v liturgii. Prekážali nám nielen mnohé ťažko prijateľné úpravy biblických textov, ktoré hraničili doslova s deformáciou biblického posolstva (napríklad v podobnosti o márnotratom synovi vystupuje otec, ktorý dal časť majetku svojmu synovi. Keď sa ten vrátil domov, vítala ho matka a z jeho vítaním nebola spokojná jeho staršia sestra), ale aj niektoré nepekne formulácie, ktoré si tieto snahy v jazyku vyžadovali.

Ženy nám odpovedali, že nie je dôležité, či to pekne vyzerá. Dôležité je, že to sleduje požiadavku spravodlivosti. Ďalším dôsledkom bolo, že tým, že sa napríklad z Písma vymazali slová ako Otec, Pán či Učiteľ a nahradili sa slovami Zvrchovaný, Vševládny a pod., sa odstránil dôraz na osobnú dimenziu Boha, ktorá je pre kresťanstvo kľúčová. A v konečnom dôsledku tieto texty potom zneli až neuveriteľne chladne a neosobne, čo je na míle vzdialené od podstaty kresťanstva.

No skutočný problém pre kresťanské feministky nastáva, keď príde k osobe Ježiša Krista – ako k mužovi. Bolo podniknutých mnoho pokusov o vypracovanie novej definície Ježiša Krista, ktorá by nekládla dôraz na jeho mužskú identitu. Niektoré odmietali skutočnosť, že sú vykúpené mužom. No väčšina z týchto nových definícií

Zhana D'Arte: Očarenie alebo Zrodenie ženy

Krista vyznela príliš umelo a cielene.

RIEŠENIE

Niektorí kritici feminizmu poukazujú na to, že tu vlastne nejde ani tak o náboženský fenomén, ako skôr o fenomén psychologický. Feministky sa najprv musia vyrovnat' s hnevom vo svojom vnútri, aby dokázali byť objektívne a nestranné. Je totiž dôležité vedieť rozlišovať medzi ženskou spiritualitou a feminizmom.

Ženská spiritualita je vyvážením mužskej spirituality. Ženy sú v nej vedené k tomu, aby uvažovali, čo to znamená byť ženou, ako žena vníma Boha, aké prejavy a skúsenosti viery sú pre ňu ako ženu typické a v čom sa jej spiritualita líši od spirituality mužskej.

V snahe o ženskú spiritualitu sú po-

tom aj muži nútení k tomu, aby definovali svoju – mužskú – spiritualitu a aby sa aj oni zamýšľali, čo to vlastne znamená byť mužom (čo možno doteraz nerobili).

Feministická spiritualita je naopak spiritualitou žien, ktoré si uvedomujú skutočnosť útlaku žien zo strany mužmi riadených štruktúr a na túto skutočnosť reagujú. Bez toho, že by sme si kladli otázky o oprávnenosti existencie feministických snáh, treba povedať, že ženská spiritualita je spiritualita reakčná. Zdá sa, že správnou cestou pre oboch, aj pre mužov aj pre ženy, je byť aktormi: aby si každý z nich uvedomoval, v čom spočíva jeho (jej) rola a kde sú hranice.

MILAN BUBÁK, SVD

Vysoká vznešenosť ženy

Otázka o „právach ženy“ v našej dobe nadobúda novú dôležitosť v širokej oblasti práv ľudskej osoby. Objasňujúc túto často hlásanú tému a pri rozličných príležitostiach zdôrazňovanú, biblické a najmä evanjeliové posolstvo zachováva a obraňuje pravdu o „jednote dvoch“, čiže o dôstojnosti a o povolani, ktoré vyplývajú z osobitnej rozdielnosti a z osobitnej povahy muža a ženy. Preto ani oprávnený nesúhlas ženy so slovami „on bude nad tebou vládnuť“ (Gn 3,16) nepripúšťa, aby sa ženy „pomúžili“. Žena sa nemôže v mene emancipácie spod mužovho „panstva“ domáhať prisvojenia si mužských vlastností, lebo by sa to protivilo jej ženskej „originalite“.

Jestvuje oprávnená obava, či takto sa žena „zdokonalí“, alebo či sa, naopak, neznešvári a nestratí to, čo je jej vlastnou vznešenosťou. Táto jej vznešenosť je totiž vysoká. Zvolanie prvého muža v opise stvorenia, len čo uvidel prvú ženu, je zvolaním obdivu a očarenia, ktoré sa ozýva celými dejinami človeka na zemi.

Dary, ktoré zdobia ženskú prirodzenosť, určite nie sú menšie od darov, ktoré dostal muž, ale sú odlišné. Teda žena, ostatne ako aj muž – ako osoba – má chápať svoje uplatnenie, svoju dôstojnosť a svoje povolanie podľa týchto darov, podľa dôstojnosti ženskej prirodzenosti, ktorú dostala pri stvorení a ktorú dedí ako svojské zvýraznenie Božieho obrazu a Božej podoby.

Bl. JÁN PAVOL II.: *Mulieris dignitatem*

S Máriou Raučinovou o postavení žien v Cirkvi a spoločnosti

Zdôrazňovať význam ženy

Je členka Výboru pre rodovú rovnosť a členka Medzinárodnej aliancie katolíckych ženských organizácií. Publicistka, ktorá je za feminizmus „s ľudskou tvárou ženy“. MÁRIA RAUČINOVÁ.

Hneď na začiatku si povedzme, aký je rozdiel medzi emancipáciou a feminizmom.

Feminizmus mal v priebehu dejín rôzne podoby a má ich aj dnes. Pôvodne sa snažil o lepšie a rovnoprávnejšie postavenie žien. To, že žena si zaslúžila väčšiu úctu a spravodlivejšie podmienky na svoj osobnostný rozvoj, nie je výmyslom feminizmu. S myšlienkou prišiel Ježiš v časoch, keď žena ani nesnívala o zrovnoprávnení.

Slovo emancipácia v rímskom práve znamenalo vymanenie sa z područia (myslelo sa dcéry od otca). V bežných slovníkoch emancipácia znamená oslobodenie sa od otroctva, osamostatnenie sa.

V súvislosti s emancipáciou je však zaujímavé uvažovať, či človek môže skutočne byť nezávislý. Previazanosť ľudí, vzťahov a zomknutosť civilizácie je totiž čoraz väčšia. Veď stále hovoríme o rastúcej globalizácii. Myšlienka úplného oslobodenia a nezávislosti je nereálna. Cesta vedie tým smerom, aby sme si ako muži a ženy spravodlivo rozdelili úlohy a zodpovednosť a podelili sa o svoje dary navzájom.

Za feminizmus sa však postavím v prípade, keď sa stanem svedkom násilného presadzovania moci mužov nad ženami. To je problém zneužívania moci. Takže nie každý feminizmus musí byť odsúdeniahodný. Aj Ján Pavol II. v svojej encyklike *Evangelium vitae* použil pojem „nový feminizmus“. Zámerne ponechal slovo „feminizmus“ a dal mu nový obsah. Nový feminizmus je ten, prostredníctvom ktorého žena obohacuje svet svojím „génom“, špecifickosťou svojej psychickej a duchovnej štruktúry a originálnym pohľadom na otázky života. Dnes, žiaľ, dominujú iné formy feminizmu. ktoré sú výdatne podporované, kultúrne aj finančne, liberálno-marxistickými

prúdmi. Najnovším typom je tzv. rodový (gender) feminizmus, alebo postštrukturalistický feminizmus, ktorý sa vymyká pôvodnému deleniu spoločnosti na mužské a ženské pohlavie.

Známa slovenská feministka Oľga Pietruchová sa post'ažovala: „Neviem si predstaviť, že by sa černosí vyjadrovali degradujúcim spôsobom o Martinovi Lutherovi Kingovi, ako sa mnohé ženy vyjadrujú o feministkách.“ Na prvý pohľad vyzerá jej argument logicky.

Logika tam možno nejaká je, len porovnanie je neadekvátne. A čo patrí medzi typické znaky dnešnej manipulácie pravdy, zmiešavajú sa roviny, ktoré treba odlíšiť. Martin Luther King bojoval za pravdu a spravodlivosť. Možno, že niektoré aktivistky v afrických alebo moslimských krajinách bojujú proti skutočne úbohému postaveniu žien. V takom prípade aj medzinárodné dohovory proti násiliu na ženách môžu tieto veci riešiť.

No feminizmus rodových feministiek má iné ciele. Bojuje za práva žien, ktoré nie sú skutočnými ľudskými právami. Aj keď sa to snažia presadiť v politike ako ženské práva. Právo ženy zabíjať život, ktorý v sebe nosí, neexistuje. Nie je nikde definované ako ľudské právo. Takisto neexistuje právo ženy zosobašiť sa s inou ženou a vychovávať dieťa. Manželstvo totiž od začiatku svojho existovania malo za cieľ vytvoriť zväzok muža a ženy a zabezpečiť tak pokračovanie ľudského rodu. Súčasná veda a jej aplikované formy sa pokúšajú človeku zabezpečiť všetko, splniť jeho túžby. Stačí, ak človek dobre zaplatí za služby. Čiže ľudské práva určuje ponuka a dopyt. To je v skutočnosti zlyhanie celej filozofie ľudských práv.

Situácia ohľadom rôznych diskri-

minácií určite nie je ideálna. Je však v rámci diskriminačných trendov najväčší problém diskriminácia žien?

Diskriminácií je veľa, ale politicky sa riešia tie, pre ktoré existujú osobitné medzinárodné výbory. Napríklad výbor CEDAW, ktorý dohliada nad uplatňovaním Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien. Tento výbor je pravidelne informovaný, či daný štát dodržiava jednotlivé body dohovoru. Okrem oficiálnych správ môžu výboru písať aj určité skupiny či organizácie, ktoré „žalujú“, že sa niečo nedodržiava. Sú to tzv. tieňové správy. U nás ich píše niektoré feministické mimovládne organizácie. Predostreli napríklad svoje „obavy“, že výhrada vo svedomí by diskriminovala ženy, ktoré chcú ísť na potrat.

Určite, že treba riešiť mnohé iné diskriminácie. No, žiaľ aj pojem diskriminácie sa niekedy nesprávne interpretuje. Ako to vyhlásil ešte v roku 1992 kardinál Ratzinger, „diskriminácia sa rozširuje aj na oblasti, ktoré nie sú pozitívnym zdrojom ľudských práv, takže postupne môže zákaz diskriminácie prerásť do obmedzenia slobody názoru a náboženskej slobody“.

Súčasný feminizmus veľmi rady hovorí o diskriminácii žien v Katolíckej cirkvi. Niektoré dokonca tvrdia, že „Cirkev cielenne upevňuje svoj misogyný postoj a nerovnovážne postavenie žien“. Ako hodnotíte ich výroky a argumenty?

Nemôžeme zovšeobecňovať. Kto je Cirkev? Ak hovoríme o učení magistéria, je jasné, že muž a žena sú rovnocennými Božími deťmi. Ak sa niektorí členovia Cirkvi stavajú podceňujúco k ženám, je to čisto ich osob-

ná nezrelosť alebo nejaký vnútorný komplex. Ak niekto vydáva svoj vlastný názor o podriadenom postavení ženy za oficiálny cirkevný, robí Cirkvi medvediu službu. A práve to zneužívajú radikálne feministky, hoci ony rady vytrhávajú citáty z kontextu.

Na druhej strane si dovoľím aj úprimne dodať, že cirkevní predstavitelia a kňazi by mohli oveľa väčšmi zdôrazňovať význam ženy v spoločnosti a v Cirkvi, venovať väčšiu pozornosť téme ženy – už aj z úcty k práve svätorečenému Jánovi Pavlovi II., ktorý ju s takým prorockým zmyslom za svojho pontifikátu uchopil.

Medzi najčastejšie sa opakujúci argument „dokazujúci“ diskrimináciu žien v Cirkvi je v Svätom písme spomínaná podriadenosť žien mužom. Dovoľte mi osobnejšiu otázku: Ste žena – ako vnímate tento argument? A vôbec, cítite sa byť ako žena v Cirkvi diskriminovaná?

Pocítila som niekoľko ráz, že žena nie je v Cirkvi vždy docenená. Vnímam to však skôr ako osobný nedostatok jednotlivcov kňazov či biskupov, nie ako postoj Cirkvi.

Výrok sv. Pavla o podriadenosti žien mužom bol adresovaný danému konkrétnemu cirkevnému spoločenstvu, v ktorom vládol istý neporiadok. Takže aj výzva na podriadenosť žien môže byť reakciou na daný nenormálny stav. Za normálny stav považujem lásku medzi mužom a ženou, atmosféru, v ktorej vládne vzájomné slobodné darovanie sa.

Pápež Pius XII. hovoril o žene ako o „anjelovi strážnom rodinného kotlíka“. Súčasná spoločnosť takého postavenie ženy považuje za dehonestujúce a označuje ho priam za učebnicový príklad rodového stereotypu. Na druhej strane však mnohí sociológovia poukazujú na skutočnosť, že rovnaká účasť žien v pracovnom procese a v profesnej kariére ako u mužov sa podpísala pod väčšiu rozvodovosť, zväzky „na divoko“, rastúci počet slobodných matiek, horšiu výchovu detí a podobne. Ako vy vidíte tento problém?

Určite sa tento problém nedá analyzovať na pár riadkoch. A nemožno ho ani pripísať na vrub žene. Žena má zostať verná sebe. Mnohé ženy vidia svoj najvyšší cieľ v rodine. Iné zase cítia schopnosť dať sa do služby širšej spoločnosti.

Problém rozvodovosti, slobodných matiek či voľných zväzkov je kom-

S mamičkou v Lurdoch

plexný. Súvisí s celou mentalitou spoločnosti, s nárastom egoizmu a individualizmu, s neschopnosťou dôverovať druhému človeku.

A čo sa týka „rodových stereotypov“, mnohé prichádzajú do módy, pretože ľudia pochopili na vlastnej koži nevýhody „moderného“ životného štýlu.

Spomenuli sme rodové stereotypy. Ešte donedávna sme o téme rodovej rovnosti takmer nič nevedeli. Väčšina ľudí si spájala a spája túto problematiku s otázkou vyrovnávania platov u mužov a žien, o rovnosti príležitostí napríklad v zamestnaní či v kariére a podobne. Táto agenda sa však rozšírila aj o úsilie zrušiť rozdiely medzi mužmi a ženami, ktorých pôvod vidia liberálni a ľavicoví aktivisti ako „kultúrny“, založený na zvykoch a tradíciách, takzvané rodové stereotypy. Ak však tento trend domyslíme až do konca, pohlavie by sa vlastne zredukovalo na nevýznamnú a nepodstatnú vlastnosť človeka...

Najnešťastnejšie je to, že tieto veci sa dokonale miešajú. Raz sa pod rodovou rovnosťou myslia rovnaké podmienky a príležitosti pre mužov a ženy v pracovnom procese, inokedy sa zájde aj do súkromného života a hľadá sa problém nerovnosti vo výchove. Na to sa potom reaguje tzv. rodovo citlivou výchovou (teda akési obrátenie výchovy chlapca na dievča a dievčaťa na chlapca). A do toho sa najnovšie pletie aj tzv. rodová identita, teda možnosť vyjadriť navonok, či sa cítim ako muž alebo žena napriek svojej biologickej danosti. Jednoducho už prestáva byť určujúca biologická charakteristika muža a ženy, ako to doteraz platilo, ale dôležitejšie je, čo človek cíti v hlave. Tomu sa potom musí prispôbiť aj okolie. Vonkajšie znaky už nič nehovoria o mužskosti a ženskosti, sú len konštruktom spo-

ločnosti danej doby.

Ak začneme uvažovať takto rozbito, ak človeka rozkús-kujeme, oddelíme jeho biológiu od psychiky, dostávame sa do bizarných polôh. Stratíme vôbec pojem o tom, čo je normálne a zrovnáme všetky stavy ako rovnocenné. Takto však nemôže existovať žiadna

fungujúca štruktúra spoločnosti.

Zástancovia ideológie rodovej rovnosti vyčítajú odporcom, že sú stredovekí, nechápu súčasnosť a že dôsledky takzvanej gender ideológie vykresľujú v čiernych farbách. Hoci sa „gender“ aktivisti odvolávajú na vedu, ich vedecké argumenty viac ako krivajú, no napriek tomu získavajú silnú podporu, najmä medzi politikmi. Je tu veľké nebezpečenstvo, že politici presadia túto ideológiu aj do zákonov. Myslíte si, že sa dá tomu nejako brániť?

Jedného dňa sa genderový domček z karát zrúti aj sám, ale dovtedy môže generáciám veľmi uškodiť. Pochybujem, že rodovým aktivistom skutočne záleží na človekovi, tak ako to dojemne vyhlasujú. Skôr sa zdá pravdepodobné, že ich cieľ je spochybniť čosi, čo tu tisícročia funguje a pretrváva, hoci aj v zranenej forme: rodina a manželstvo medzi mužom a ženou.

Ako sa proti tomu brániť? Dať sa do služieb pravdy. Pred depresiou z neúspechu nech nás chráni vedomie, že skutočný bojovník je niekto iný. My k nemu iba vystierame svoje ruky. Moja pomoc spočíva v tom, že chcem ľuďom otvoriť oči, informovať ich, ako sa táto ideológia vkráda do všetkých oblastí nášho života. Lebo iba informovaný človek môže byť naozaj slobodný a schopný slúžiť dobrou pravde.

Medzi politikmi je to zložité, pretože ich často držia väzby či záujmy, ktorých sa nechcú vzdať. Svoju slobodu zamenili za dobré postavenie. Potom už nemajú síl postaviť sa proti škodlivým politickým trendom, proti nadnárodným záväzkom a dohovorom, ktoré otvorene či skryto ničia ľudskú kultúru.

Za rozhovor ďakuje PAVOL PRIKRYL (Snímky: archív M.R.)

23. — 30. APRÍL 2014

BRATISLAVSKÉ HANUSOVE DNI

PREDNÁŠKY A DISKUSIE O BOHU, VESMÍRE, ŽIVOTE A VÔBEC ☺

PROGRAM BHD

→ viac na www.bhd.sk

PROGRAM BHD → viac na www.bhd.sk	SLÁVNOSTNÁ SVÄTÁ OMŠA PREDNÁŠKA Mons. Cyril Vasiľ SJ 23.04. — STREDA — 18:00 KOSTOL NAJSVÄTEJŠIEHO SPASITEĽA (JEZUITI), FRANTIŠKÁNSKE NÁM. 4	(DE)FORMOVANÉ SVEDOMIE PREDNÁŠKA Mons. Cyril Vasiľ SJ 23.04. — STREDA — 20:00 PISZTOREHO PALÁC, ŠTEFÁNKOVA 25	CONTRACEPTION AND THE CULTURE OF DEATH PREDNÁŠKA William Newton 24.04. — ŠTVRTOK — 18:00 PISZTOREHO PALÁC, ŠTEFÁNKOVA 25	
TABU KREŠŤANSKEHO UMENIA DISKUSIA Dorota Sádovská Ladislav Čarný 24.04. — ŠTVRTOK — 20:00 PISZTOREHO PALÁC, ŠTEFÁNKOVA 25	EXHAUSTED DEMOCRACY PREDNÁŠKA Edmund Waldstein OCIS 25.04. — PIATOK — 18:00 PISZTOREHO PALÁC, ŠTEFÁNKOVA 25	PRAVDA O OSVIENČIME FILM S DISKUSIOU / VB / 2007 / 50 min 25.04. — PIATOK — 20:00 PISZTOREHO PALÁC, ŠTEFÁNKOVA 25	TAIZÉ MODLITBA SPEVOM S HUDBNÝM DOPROVODOM 26.04. — PIATOK — 22:30 KOSTOL NAJSVÄTEJŠIEHO SPASITEĽA (JEZUITI), FRANTIŠKÁNSKE NÁM. 4	SÚD MA A SKOŠAJ FILM S DISKUSIOU / SR / 2013 / 72 min Ivica Kušiková SSPs 26.04. — SOBOTA — 18:00 PISZTOREHO PALÁC, ŠTEFÁNKOVA 25
TANTE ELZE A TOMÁŠ HUDÁK KONCERT A STAND-UP COMEDY 26.04. — SOBOTA — 22:00 PISZTOREHO PALÁC, ŠTEFÁNKOVA 25	VŠETKY MOJE DETI FILM / SR, ČR / 2013 / 90 min 27.04. — NEDĽA — 17:00 PISZTOREHO PALÁC, ŠTEFÁNKOVA 25	G. B. PERGOLESI: STABAT MATER KONCERT Spevákky zbor a komorný orchester 27.04. — NEDĽA — 19:30 KOSTOL ZVESTOVANIA PANA (FRANTIŠKÁNI), FRANTIŠKÁNSKE NÁM. 3	DOES A BIOLOGIST NEED A SOUL? PREDNÁŠKA William E. Carroll 28.04. — PONEDĽOK — 11:00 PRÍRODOVEDECKÁ F. UK. MEYNSKÁ DOLINA, BLOK 1 - 301 (PÄTÄLA ABLAJ)	BEZMOCNÁ SPRÁVODLIVOSŤ? PREDNÁŠKA Lenka Bradáčová 28.04. — PONEDĽOK — 17:30 PRÁVNICKÁ F. UK. AUDITÓRIUM MAXIMUM, SÄTÄRIKOVÄ NÄM. 6
VARŠAVA - MESTO RUÍN 2 KRÁTKÉ FILMY S DISKUSIOU Paweł Ukielski 28.04. — PONEDĽOK — 22:00 PISZTOREHO PALÁC, ŠTEFÁNKOVA 25	SVÄTÝ NA PLNÝ ÚVÄZOK PREDNÁŠKA S DISKUSIOU Gabika Buriánková Andrej Buriamek 29.04. — ÜTÖRÖK — 17:30 PISZTOREHO PALÁC, ŠTEFÁNKOVA 25	PREJDE BOHÁČ ÜCHOM IHLY? DISKUSIA Matúš Sitar Lukáš Krivošik 29.04. — ÜTÖRÖK — 20:30 PISZTOREHO PALÁC, ŠTEFÁNKOVA 25	ETIKA POLITICKÉHO MARKETINGU DISKUSIA Michal Hlaváč Gabriel Šipoš 30.04. — STREDA — 18:00 PISZTOREHO PALÁC, ŠTEFÁNKOVA 25	SPOR O LUDSKÉ PRÁVA DISKUSIA Martin Luterán Peter Weisenbacher 30.04. — STREDA — 20:00 PISZTOREHO PALÁC, ŠTEFÁNKOVA 25

ORGANIZÄTOR

Spolok svätého Ladislava (The Ladislav Saint Fellowship)

HLÄVNÝ PARTNER

Konrad Adenauer Stiftung

PARTNERI

KOLÉGIUM
ART & FILM BRATISLAVAPulsný Inštitút
BRATISLAVA.týždeň
impulzVINO
MAKAR
EX VIN

f4c

Vyučenie.sk

postoy.sk

VIA CULTURA

TRIAD Advertising

Mons. E. Kapellari: Umenie pomáha liturgii udržať si či znovu získať svoju posvätnosť

Snímka: Sabine Hoffmann

Celkový pohľad na dejiny Katolíckej cirkvi prináša obecnú diagnózu: katolícke znamená syntetické, aj keď kritické. Kritika totiž patrí neodcudziteľne ku kresťanstvu.

Princíp syntézy je zvlášť zreteľný pri pohľade na dejiny katolíckej liturgie. V svojej vrcholnej forme bola po vstupe na verejnosť zo skrytosti kultu, ktorá bola vynútená prenasledovaním, vždy umeleckým dielom. Bolo to spoločné umelecké dielo slova, obrazu, hudby, dramaturgie a architektúry.

Druhý vatikánsky koncil chcel vrátiť liturgii „lesk ušľachtilej prostoty“. To viedlo k takmer úplnému nahradeniu latinčiny ľudovým jazykom, k novému spoločenstvu kňaza a veriacej obce a v dôsledku toho k premene oltárneho priestoru v starých kostoloch. Tieto zmeny boli skúškou pre duchovnú a esteticky tvorivú schopnosť vedenia Cirkvi a liturgických obcí. Neraz sa v týchto skúškach neobstálo a dodnes existujú veľké deficity, čo znižuje misionársku schopnosť Cirkvi predovšetkým u kultúrne citlivých a kompetentných ľudí na okraji Cirkvi alebo mimo nej.

Strata krásy a mystickej aury vedie k sociálne politickým a individuálne etickým kompenzáciám. Veľa sa hovorí. Sväté slovo a posvätné znamenia strácajú svoju silu. Cirkvi hrozí, že sa premení na etické spoločenstvo výkonu, pričom stratí dych a stane sa neškodná.

NUTNOSŤ CVIČENIA

V skutočnosti sú v Cirkvi etika a estetika spojené nádoby, ktoré sa môžu plniť len spoločne. Stále ešte existuje v liturgii mnoho banality, a to vďaka vplyvu nekompetentného zachádzania so slovom, priestorom, oltárom, liturgickým odevom a chovaním.

Umenie a liturgia

V čísle 3/2014 sme uverejnili časť prednášky štajerského biskupa EGONA KAPELLARIHO na tému *Umenie ako výzva pre spoločnosť a Cirkev*. Teraz prinášame ďalšiu časť zo spomínanej prednášky.

Mnohí nechcú pochopiť, že liturgia má aj dramaturgickú úlohu, ktorá sa nedá splniť improvizáciou, ale len trepezlivým a uvedomelým cvičením. Takéto cvičenie sa považuje za dôležité v športe aj v hudbe, žiaľ, v liturgii sa však mnohým javí ako zbytočné.

Ale aj tu je nutné pred terapiou najskôr diagnostikovať deficit. Kvalifikovanými miestami ako pre diagnózu, tak aj pre terapiu vo vzťahu liturgie ku kultúre obecné, a k umeniu zvlášť, sú teologické fakulty, kňazské semináre, kláštory a cirkevné vzdelávacie domy.

Teologické fakulty musia byť miesta, kde sa buduje kresťanská identita najskôr sprostredkovaním veľkej objektívnej vierouky Cirkvi. Okrajové témy tam nesmú byť silnejšie ako veľký nosný stred. Takáto fakulta však musí byť zároveň akýmsi areopágom: miestom dialógu s politikou, ekonomikou, humanitnými vedami, a zvlášť neodcudziteľné miesto stretávania sa so starým a novým umením a literatúrou. Študenti teológie a kňazi musia vedieť, čím je dnes „conditio humana“ a čím bol tento stav včera, aby ho mohli zajtra spoluutvárať v duchu evanjelia. Aj v tom budú nasledovníci Krista, o ktorom hovorí evanjelium: „*Vedel, čo je v človeku*“ (Jn 2,25).

VYHNAŤ BANALITU

Umenie môže liturgii pomôcť, aby si udržala či znovu získala svoju posvätnosť, svoju mystickú hĺbku. Môže pomôcť vyhnúť z liturgie banalitu. Robí to zvlášť vtedy, keď dáva priestor krásy. Krása síce môže zdegenerovať na márnivý luxus na úkor dobroty a milosrdenstva, v liturgii je však účasť na „krásnej Božej sláve“, predzvesťou krásy nebeského Jeruzalema, večného domova u Boha.

Priestor a dramaturgia v liturgii, pre-

dovšetkým v katedrále a v kláštore, sú v ideálnom prípade „predobrazom večného života“. A hudba je „predohrou večného života“, ako hlása nápis na jednom veľkom organe v Škandinávii.

Poetka Marie Luise Kaschnitz hovorí vo veľkej teodicejnej básni *Tutzing-Liedkreis* o kráse ako o odkaze na Boha, rušiaceho nevieru aj vtedy, keď sa Boh v dejinách a vo svete javí ako neprítomný. Poetka nehovorí o kráse v umení, ale o kráse prírody, ktorej nádhery jej nedovoľuje zabudnúť na Boha. Praje si, aby tu bol niekto, kto navzdory všetkým otvoreným otázkam vie ďakovať za strieborné listy topoľov trhané vetrom, za ruže a ľalie, za zvláštny pohľad kozliatka.

NECHODIŤ LEN V SANDÁLOCH

V priebehu II. vatikánskeho koncilu a často aj po ňom sa hovorilo, že Cirkev sa musí stať Cirkvou chudobnou a slúžiacou. Služba je nesporne dôležitý postulát. Cirkev slúži mnohोtvárnou službou umývaním nôh človeku, ktorý je nejakým spôsobom chudobný a odcudzený. Služí však aj pro-rockým vytýkaním nepriateľných chorôb civilnej spoločnosti.

Chudoba ako žiaduca vlastnosť Cirkvi sa však nesmie zamieňať so škaredou beztvárnosťou. Cirkev sa nesmie usilovať vymeniť čo najviac svojich katedrál za baraky. Metaforicky povedané: nemala by si vyzuť svoje kultúrne topánky a chodiť len v sandáloch. Bez chudoby, bez sandálov sv. Františka, Matky Terézie a sv. pátra Pia by bola Cirkev nepomerne chudobnejšia, najmä čo sa týka milosrdenstva a lásky.

A tak nad každým dialógom Cirkvi s kultúrou a umením stojí výhrada slov z Prvého listu Korint'ánom: „*No najväčšia z nich je láska*“ (1Kor 13,13). Napokon, nejde o protiklady, ale o komplementárnosť v zmysle starého filozofického pravidla: *Ens, verum, bonum et pulchrum convertuntur* (bytie, pravda, dobro a krása sú vymeniteľné).

-red-

Širšie používanie latinčiny by mohlo dať vyniknúť posvätnosti oveľa viac ako doposiaľ

Liturgický jazyk

Jazyk nie je len nástroj slúžiaci na oznamovanie faktov, ale je tiež vyjadrovacím prostriedkom nášho mens spôsobom, ktorý zapojuje celú ľudskú osobu. V dôsledku toho je jazyk aj prostriedkom, ktorý vyjadruje myšlienky a náboženskú skúsenosť.

Jazyk používaný v bohoslužbe, teda „posvätný jazyk“ sa neobmedzuje len na glossolaliu, tzv. modlitbu v neznámom jazyku (porovnaj 1 Kor 14), alebo na mystické mlčanie s úplným vylúčením ľudskej komunikácie či pokusom o jej vylúčenie. No aj napriek tomu, prvok zrozumiteľnosti je obmedzený v prospech iných prvkov, najmä expresivity.

Významná bádatelka dejín kresťanskej latinčiny Christina Mohrmannová tvrdí, že posvätný jazyk je špecifický spôsob „usporiadania“ náboženskej skúsenosti. Ch. Mohrmannová hovorí, že každá forma viery v nadprirodzenú skutočnosť v existencii transcendentného bytia nutne vedie k osvojeniu si určitej formy posvätného jazyka. V tomto zmysle srílanský kardinál Malcolm Ranjith v rozhovore pre taliansky denník *La Repubblica* povedal: „Posvätný jazyk sa vyskytuje v rôznych tradíciách na celom svete. V hinduizme je jazykom modlitby sanskrit, ktorý sa už bežne nepoužíva. V budhizme je to páli, jazyk, ktorý dnes študujú iba budhistickí mníši. V islame sa používa koranic- ká arabčina. Používanie posvätného jazyka nám pomáha prežívať a precítiť onen svet.“

PRIJATEĽNÉ ARCHAIZMY

Posvätný jazyk v liturgickom slávení je súčasťou toho, čo sv. Tomáš Akvinský v diele *Summa Theologica* nazýva „solemnitas“. Tento Učiteľ Cirkvi hovorí: „To, čo v sviatostiach pochádza z ľudského ustanovenia, nie je nevyhnutné pre platnosť sviatosti, ale prepožičiava jej určitú slávnosť,

ktorá v sviatostiach slúži na podnecovanie zbožnosti a úcty v tých, ktorí ich prijímajú.“

To, čo v sviatostiach pochádza z ľudského ustanovenia, nie je nevyhnutné pre platnosť sviatosti, ale prepožičiava jej určitú slávnosť, ktorá v sviatostiach slúži na podnecovanie zbožnosti a úcty v tých, ktorí ich prijímajú.

Posvätný jazyk, ktorý je výrazovým prostriedkom nielen jednotlivcov, ale celého spoločenstva, ktoré sa drží určitej tradície, má konzervačnú schopnosť: húževnato lipne na archaických jazykových formách. Okrem toho sú v ňom zavedené vonkajšie prvky, ako asociácie na starobylú náboženskú tradíciu. Ukázkovým príkladom sú hebrejské biblické výrazy, ktoré sa uchovávali v latinčine, ktorú používajú kresťania (amen, aleluja, hosana...).

LATINČINA

V priebehu dejín sa v kresťanskej bohoslužbe uplatnilo mnoho rôznych jazykov: v byzantskej tradícii gréčtina, vo východných tradíciách sýrčina, aramejčina, gruzinčina, staroslovienčina, koptský a etiópsky jazyk. V rímskom rite a v ďalších západných ritoch

je to latinčina. Vo všetkých týchto liturgických jazykoch sa nachádzajú štýlové formy, ktoré ich odlišujú od hovorového či ľudového jazyka. Často je tento odstup dôsledkom lingvistických zmien v samotnom jazyku, ktoré však liturgický jazyk neprevzal a to s ohľadom na jeho posvätný charakter.

Treba však povedať, že v prípade latinčiny, teda jazyka rímskej liturgie, existoval určitý odstup hneď od začiatku. Rimania nehovorili štýlom rímskeho kánonu či omšových orácií. Hneď, ako sa gréčtina v rímskej liturgii nahradila latinčinou, vznikol ako nástroj kultu silno štylizovaný slovník, ktorý by priemerný obyvateľ Ríma neskorého stárovetku chápal s ťažkosťami. Vývoj kresťanskej latinčiny síce mohol liturgiu prístupnú ľudu Ríma či Milána, ale už nie tomu, ko- ho materinským jazykom bola góti- čina, keltčina, iberský či púnsky jazyk. Vďaka prestíži rímskej cirkvi a jednotiacej sile pápežstva sa však latinčina stala jediným liturgickým jazykom, a tak aj jedným zo základov západnej kultúry.

KONCILOVÉ ZMENY

Rozdiel medzi liturgickou latinčinou a ľudovým jazykom sa zväčšoval v dôsledku rozvoja kultúr a národných jazykov, nehovoriac o misijných úze- miach. Táto situácia neuláhčovala účasť veriacich na liturgii, a preto si Druhý vatikánsky koncil prial, aby sa používanie národných jazykov, čo sa do istej miery dialo už v predchádzajúcich desaťročiach, rozšírilo na ude- ľovanie sviatostí (*Sacrosanctum con-*

cilium, 36,2). Koncil zároveň zdôraznil, aby sa v latinských obradoch zachovalo používanie latinského jazyka (ibid. 36,1, porov. 54). Konciloví otcovia si nepredstavovali, že by národné jazyky mali úplne nahradiť posvätný jazyk Západnej cirkvi. Jazykové rozdrenie katolíckej bohoslužby došlo tak ďaleko, že v súčasnosti môžu mnohí veriaci len ťažko spoločne recitovať *Pater noster*, ako sa to deje na medzinárodných stretnutiach v Ríme i inde. V časoch poznamenaných veľkými zmenami a globalizáciou by však spoločný liturgický jazyk mohol slúžiť ako puto jednoty medzi jednotlivými národmi a kultúrami, nehovoriac o tom, že latinská liturgia je jedinečný duchovný poklad, ktorý po mnoho storočí živil život Cirkvi. Latinčina bezpochyby prispieva k posvätnému a stabilnému charakteru, ktorý, ako napísal Svätý

Otec Benedikt XVI. v sprievodnom liste biskupom k motu proprio *Summorum pontificum*, „*priťahuje mnohých k starodávnejmu úzu*“. Širšie používanie latinského jazyka pri slávení omše podľa misálu Pavla VI., čo je úplne legítimná voľba, hoci málo využívaná, „*by mohlo dať vyniknúť posvätnosti oveľa viac ako to bolo doposiaľ*“ (ibid.)

Viac ako zreteľne pripomína Kongregácia pre sviatosti a bohoslužbu v inštrukcii týkajúcej sa liturgických kníh *Liturgiam authenticam* z roku 2001, že okrem toho je tiež potrebné

Snímka: archív

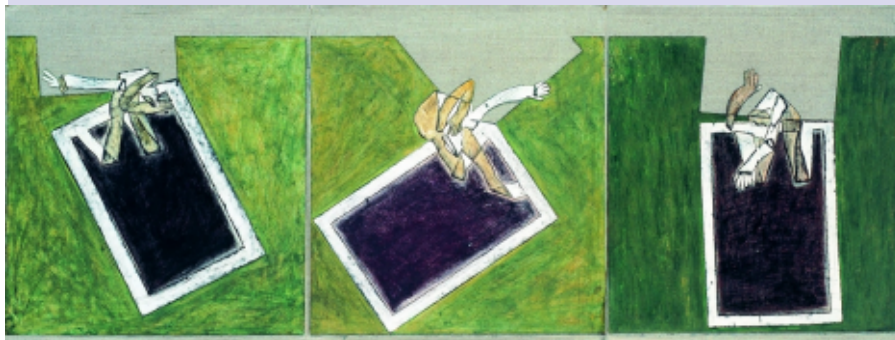
uchovať posvätný charakter liturgického jazyka v prekladoch do národných jazykov.

UWE MICHAEL LANG, C.O.
(Autor je nemecký oratorián, pracuje v Kongregácii pre sviatosti a bohoslužbu a ako konzultor liturgických celebrácií Svätého Otca)

UMENIE DUCHA - Návrat súčasného umenia do chrámu

Zmŕtvychvstanie

V jezuitskej Kaplnke Sedembolestnej Panny Márie v Piešťanoch pokračuje projekt pod názvom **UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu**. Projekt vytvára priestor pre diela súčasného umenia, ktoré odzrkadľujú kresťanské poslanstvo. Navracia ich do chrámu, kde kvalitné súčasné umenie – z rôznych dôvodov – často chýba.

Zmŕtvychvstanie Pána je najväčším sviatkom kresťanského liturgického roka, keď oslavujeme Ježišovo víťazstvo nad smrťou, ktorým nás vykúpil z hriechov. Ako prvé sa túto radostnú správu o zmŕtvychvstaní dozvedajú ženy, ktorým ju zvestoval anjel v prázdnom hrobe. Ježiš sa zjavuje Márii Magdaléne a následne aj svojim učeníkom. V každodenných situáciách aj vo chvíľach modlitby sa Ježiš zjavuje každému z nás a osobne nás pozýva nanovo prežiť premieňajúce stretnutie s ním.

Zmŕtvychvstanie je dôležitým motívom dejín umenia. Ježiš, ktorý vstal z mŕtvych, sa ojedinele zobrazoval v mandorle, vznášajúc sa nad zemou. Po Tridentskom koncile, ktorý požadoval návrat k čo najväčšej biblickej

presnosti, sa v západnom umení od druhej polovice 16. storočia začína zobrazovať pred zatvoreným hrobom s víťaznou zástavou s červeným krížom, ktorý niekedy obklopujú spiaci či prebúdajúci sa rímski vojaci.

Výrazné príklady zobrazenia zmŕtvychvstania nachádzame aj vo voľnej tvorbe súčasných umelcov.

JOZEF JANKOVIČ tento námiet rozpracoval vo viacerých variantoch. Jeho dielo Zmŕtvychvstanie je subjektívnou analýzou udalosti zacieľenou na rozhodujúci moment Kristovho vstávania z hrobu, na ktorý upriamuje našu pozornosť. Predstavuje ho v seriálovej postupnosti v piatich na seba nadväzujúcich obrazoch, z ktorých prezentujeme tri.

Udalosť reflektuje z pohľadu súčasného človeka. Nezasadzuje ju do historických súvislostí, ale zdôrazňuje jej nadčasovosť a aktuálnosť. Postavu Krista nevnímame cez vonkajšiu podobu, ale cez fragmenty vstávajúcej figúry, jej gestá a nimi

naznačené vnútorné prežívanie, ktoré je podstatné pre diela tzv. novej figurácie.

Tvorbu Jozefa Jankoviča možno vnímať aj ako podo- benstvo o človeku, jeho vzostupoch a pádoch.

Český teoretik Václav Zikmund v jednej z autorových monografií napísal: „*Jankovičov prejav nie je v ničom ľúbivý ani idylický, uzmierujúci ani uzmierený, technicky krasopisný a upokojujúci. Nie je však ani stereotypný, imitujúci sám seba v presvedčení, že v takomto opakovaní tkvie vyzretosť ľudského individua. Jankovič je schopný s nevšednou húževnatosťou sledovať v cykloch dlhodobo jednu myšlienku, ktorá sa však neustále mení pod tlakom reality od diela k dielu.*“

-red-

Giovanni Papini: Eseje o umení

Veľký taliansky mysliteľ a spisovateľ GIOVANNI PAPINI (1881–1956) prešiel zložitým osobným vývojom – od ateizmu ku kresťanstvu. Patrí k najosobitejším tvorivým duchom nielen Talianska, ale celej Európy prvej polovice 20. storočia.

Viaceré jeho diela boli preložené do slovenčiny, hlavne v štyridsiatych rokoch, a ovplyvnili a naďalej ovplyvňujú našu duchovnú a kultúrnu klímu (platí to hlavne o knihe *Život Krista*, ktorá vyšla v niekoľkých vydaniach).

Eseje o umení obsahujú texty vybrané a preložené z dvoch zväzkov: *Strieborná koruna* a *Vlastná výstava* (spolu osem esejí a úvodná štúdia, poslovenčil kolektív siedmich prekladateľov).

HĽADANIE A POPIERANIE

V mladom veku, hľadájac pravú vieru a filozofiu, hľadájac sám seba a svoje miesto vo svete, netrpezlivo, zápalisto a polemicky skúmal rozličné ideové smery, pričom revolučne odmietal všetko staré a cudzie. Ako píše autor úvodnej štúdie Leone Pacini, po opakovaných sklamaniach Papini „*dospel k úplnému popieraniu akejkoľvek filozofie, o čom svedčí jeho dielo Súmrak filozofov (1906)*“. Neprestával však hľadať krédo, ktoré by ho dokázalo uspokojiť a naplniť. V diele *Hotový človek* (1912) umeleckou rečou priznáva stroskotanie svojich duchovných a intelektuálnych dobrodružstiev, zhŕňa pesimizmus, ktorým sa zakľučuje dovtedajšia etapa jeho vývinu.

NÁJDENIE ISTOTY

V tých rokoch bol populárny ako neviazaný tvorca, voľnomyšlienkar a hlásateľ „ostentatívneho plebejstva“. Keď potom v roku 1921 vyšiel *Život Krista*, mnohí nechápali, nechceli pochopiť jeho konverziu a nečakané prihlásenie sa ku katolicizmu. No nebol to len chvíľkový nápad či rozmar, ale výsledok urputného vnútorného boja. Pacini dokladá: „*Tento človek, ktorý celý svoj život márne hľadal pevnú bázu, konečne práve v katolicizme našiel tú etickú istotu, ktorú nemohol nájsť ani v jednej zo sto izieb pragmatizmu.*“

S príklonom ku Kristovi, so zmenou postoja a svetonázoru prichádza iný pohľad na modernú spoločnosť a súčasné umenie – pohľad kritickejší, pesi-

Snímk: wiki

mistickejší, opretý o tradíciu, o čom sa môže presvedčiť aj čitateľ slovenského výberu z Papiniho esejí.

KRIKA NOVÝCH SMEROV

Už v prvom texte *Neľudské umenie* autor podrobne nové umelecké smery kritike, pre ich strojenosť, povrchnosť, komerčnosť, falošnosť. Keďže podľa módných kritérií umenie „*už nemôže byť nadľudské, stalo sa neľudským, protiľudským*“. Samozrejme, „*jestvujú ešte umelci, ktorí sa nezriekli svojej humanity a snažia sa tvoriť humánne diela,*“ sú však zaznávaní a označovaní za prekonaných, za „*umierajúcich, ktorí nijako nechcú umrieť*“. V takejto atmosfére sa mnohí boja vyjadriť svoj názor, aby neboli obvinení zo spiatočnictva a obmedzenosti.

Papini píše o príčinách úpadku a odľudštenia umenia (hoci ide o texty napísané pred viac než polstoročím, sú stále aktuálne). Okrem iného poukazuje na to, že žijeme v dobe neľutosného boja, náš každodenný život je ťažší, drsnejší, preplnený povinnosťami, a to sa odráža aj v umení. No zrejme hlavnou príčinou úpadku je „*zabudnutie a vyhnanie Boha*“. Au-

Antikvariát

tor dáva do protikladu „*neľudský racionalizmus*“ a „*umenie ako akt lásky*“. Zdôrazňuje: „*Veľké umenie, aj keď nehovorí o Bohu, je vždy náboženské.*“

SPOLUPRÁCA S BOHOM

V ďalších esejach (dlhších či kratších) nachádzame rozvinutie danej problematiky. Umenie by malo byť prejavom spolupráce človeka s Bohom. Prvotné vnuknutie, prvotný impulz prichádza z vyšších sfér, je nadprirodzeného pôvodu, ale nie každý autor má toľko pokory, aby si zaslúžil dar božskej inšpirácie (esej *Nehudobné poznámky o hudbe*). Dnešný básnik „*stal sa pyšným podozrivou pokorou*“, už nečaká nič zhora. Jeho herézou je pelagianizmus aplikovaný v umení – trúfalá domýšľavosť, podľa ktorej Boha nepotrebuje (*Úprimne o poézii*).

Spisovateľ, a vôbec umelec, ako človek s mimoriadnym poslaním, je tvorený z jemnejšej hmoty, preto viac pociťuje a ťažšie prežíva protiklady, dilemy a protivy života, čítame v úvahu *Paradox spisovateľa*.

V eseji *Umenie a zodpovednosť* autor píše o zodpovednosti umelca voči Bohu, voči národu i voči sebe samému; umelec má pomáhať spoločnosti v súlade so svojou povahou a nadaním, jeho dielo má dvíhať život na vyšší stupeň.

PÍSAŤ SRDCOM

Giovanni Papini je vážny, chce burcovať a presvedčať, pritom však vie použiť – ako korenie – iróniu aj humor. Jeho literárna reč je vášnivá, prudká, sčasti azda aj nekonceptná, ale úprimná a myšlienkovito silná. Slová z eseje *Priinteligentní* nepriamo charakterizujú jeho vlastnú tvorbu: „*Premilení moji mudrci, nepíše sa vždy a len rozumom a slovami, ale aj srdcom, ktoré je horúce, a krvou, ktorá vrie... táto výrečnosť je vlastným vrcholom a slávou umenia, výrečnosť, ktorá nemá len orechy žuvať a šprtáť sa v mozgových závitoch špecialistov, ale má hýbať citmi, t. j. pretvárať ľudí.*“

JÁN MARŠÁLEK

Giovanni Papini / *Essays on Art*
Bratislava, Elán, 1943

PÚŤ KREŠŤANSKÝCH DEMOKRATOV

4. MÁJ 2014 OD 14.30 h

BAZILIKA SEDEMBOLESTNEJ
PANNY MÁRIE

ŠAŠTÍN-STRÁŽE

SVÄTÁ OMŠA CELEBROVANÁ:
J. E. MONS. STANISLAVOM ZVOLENSKÝM

 KDH
www.kdh.sk

Program:

14:30 Modlitba ruženca
15:30 Sv. omša
16:30 - 18:00 Sprievodný program

Sprievodný program:

- prehliadka baziliky
- gospelový koncert skupiny **SPEKTRUM**
- zázemie pre rodičov s deťmi
- balíček pútnika s malým občerstvením

poradenské centrum pre rodiny

family garden

Čo Vám ZADARMO ponúkame?

- svedectvá manželov,
- stretnutia pre snúbencov,
- poradenstvo pre manželov a rodičov,
- podporu pri riešení aktuálnych problémov formou prednášok, vzdelávacích programov, terapií a poradní.

Kontakt:

FAMILY GARDEN
Miletičova 7
Bratislava 82108

Mgr. Katarína Baginová:
0903 821 321

Ing. Ivana Pospíšilová:
0910 120 421

bratislava@familygarden.sk

Nové centrum pre rodiny,
manželov, snúbencov, opustených
– pre všetkých, ktorým záleží na zdravom
fungovaní rodiny v dnešnej spoločnosti.

Pomocnú ruku projektu sa rozhodli podať:
lekári, kňazi, manželské páry, psychológovia,
učitelia, právnici a iní odborní spolupracovníci.

Garanti projektu:

Saleziáni don Bosca na Slovensku
Združenie saleziánov spolupracovníkov
stredisko Bratislava – Miletičova

Partneri:

Inštitút dcér Márie Pomocnice
Združenie Exallievov Don Bosca na Slovensku
Miletičkár – časopis

Viac informácií na:

www.familygarden.sk
www.facebook.com/FAMILYGARDEN.sk

Projekt môžete finančne podporiť:

číslo účtu: 29330062/0200
variabilný symbol: 2013701

Ďakujeme!

Pozývame Vás na odborné prednášky, ktoré sa konajú 2 x do mesiaca.

Miesto: Farnosť Márie Pomocnice kresťanov
(sála pod kostolom)

Čas: 19:00 – 21:00 hod.

Parkovanie: vo dvore farnosti

Najbližšie pripravujeme:

14. 4. 2014

Aj naše manželstvo prešlo krízou
– Anton Ďuratný a Gabriela Ďuratná

28. 4. 2014

Riešenia problémov pri výchove detí
– Mgr. Lýdia Čeledová

12. 5. 2014

Ach, to moje sebavedomie
– Mgr. B. Gajdoš a Mgr. Miriam Gajdošová

26. 5. 2014

Optimalizácia rodinného rozpočtu
– Ing. Jaroslav Funtek

9. 6. 2014

Odpustenie v manželstve – dá sa to vôbec?
– Ing. Milan Kopačka a Ing. Xénia Kopačková

23. 6. 2014

Príznaky krízy v manželstve, ako im predísť
a ako z nich vyjsť
– PhDr. Marián Kubeš, CSc.

8. 9. 2014

Vieme spolu komunikovať?
– Ing. Jaroslav Mikuš a MUDr. Renáta Mikušová PhD.

22. 9. 2014

Plánovanie rodičovstva, reálne možnosti
– hovorí gynekológ
– MUDr. Marek Dráb, PhD.

Objednajte si

dvojtyždenník o náboženstve a kultúre

VOX

Celý ročník

si môžete objednať

kedykoľvek v priebehu roka.

Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

Pozor! Zmena čísla bankového konta:

SK20 0200 0000 0075 1694 9112

**Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te
priezvisko a adresu**

VOX

**Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre**

Vydáva Občianske združenie

Vox In Deserto

Sídlo OZ ViD a adresa redakcie:

Dvojkřížna 4, 821 07 Bratislava

ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenné v pdf podobe.

Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:

vox@prikryl.sk

+421 915 793 811

Číslo bankového konta:

IBAN: SK20 0200 0000 0075 1694 9112

BIC: SUBASKBX

Šéfredaktor: Pavol Prikryl

tel. +421 915 793 811,

e-mail: vox@prikryl.sk,

prikryl62@gmail.com